İstanbul Hukuk Mecmuası
Istanbul Law Review,
MECMUA 2026, 84 (1): 457–488

https://doi.org/10.26650/mecmua.2026.84.1.00019
Başvuru | Submitted 21.06.2024
Revizyon Talebi | Revision Requested 24.06.2024
Son Revizyon | Last Revision Received 15.10.2025
Kabul | Accepted 17.02.2026

İstanbul Hukuk Mecmuası
Istanbul Law Review

Araştırma Makalesi | Research Article

Açık Erişim | Open Access

Türkiye Hakkındaki Uluslararası İnsan Hakları Alanyazınının Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of the International Human Rights Literature About Türkiye

Serdar Gülener [1]

[1] Bursa Uludağ Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

Öz

Akademi, insan haklarına saygılı bir işleyiş sürdürmenin ötesinde, bu alandaki bilginin üretilmesi ve yayılmasında da temel bir rol üstlenmektedir. Bu çalışma, söz konusu rolü merkeze alarak, Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları yayınlarını incelemektedir.

Araştırmanın verileri Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilmiştir. WoS, disiplinler arası kapsamı, bibliyometrik analizlere uygun veri aktarım kolaylığı ve güvenilir dizinleme standartları nedeniyle tercih edilmiştir. Analize yalnızca Türkiye hakkındaki yayınlar dâhil edilmiş; Türkiye'ye yüzeysel ya da dolaylı biçimde atıfta bulunan çalışmalar kapsam dışında bırakılmıştır. Bibliyometrik yöntem aracılığıyla yayınların yıllara göre dağılımı, atıf örüntüleri, önde gelen yazarlar, kurumlar, ülkeler ve tematik yönelimleri sistematik biçimde değerlendirilmiştir.

Bulgular, 1982-2025 döneminde toplam 625 makalenin yayımlandığını ve yıllık ortalama %8,76 oranında artış kaydedildiğini göstermektedir. 1980'ler ve 1990'lardaki sınırlı üretimin ardından, özellikle 2005 sonrasında belirgin bir yükseliş yaşanmış; 2020'li yıllarda ise en yüksek düzeye ulaşılmıştır. Bu artış, Avrupa Birliği üyelik süreci, 2016 sonrası olağanüstü hâl uygulamaları ve Suriye iç savaşının tetiklediği göç hareketleri gibi kritik siyasal ve toplumsal gelişmelerle doğrudan ilişkili gözükmektedir.

Yayınların büyük kısmının tek yazarlı olması, alandaki uluslararası ortaklıkların sınırlı kaldığını göstermektedir. Türkiye merkezli akademisyenlerin katkıları görece düşük düzeyde olmakla birlikte, Ankara, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri öne çıkan kurumlar arasında yer almaktadır. Türkiye dışından en fazla katkı ise Birleşik Krallık, ABD ve Almanya gibi ülkelerden gelmektedir.

Kavramsal analizler, yayınların siyaset-demokrasi-haklar, hukuk-din-özgürlük, göç ve mültecilik, ile eğitim ve toplumsal cinsiyet temaları etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu tematik dağılım, alanyazının yalnızca hukuk disipliniyle sınırlı kalmadığını; siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji ve eğitim bilimleri gibi alanlarla giderek daha fazla kesiştiğini, disiplinler arası bir çerçevede dinamik ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Abstract

Beyond maintaining a rights-respecting institutional practice, the academy plays a fundamental role in producing and disseminating human rights knowledge. This study focuses on that role by examining international academic literature concerning Türkiye.

The data for this research were obtained from the Web of Science (WoS) database, selected for its interdisciplinary scope, compatibility with bibliometric analysis, and reliable indexing standards. Only publications directly addressing Türkiye were included in the analysis, while those making merely superficial or indirect references were excluded.

Atıf | Citation: Gülener, S, 'Türkiye Hakkındaki Uluslararası İnsan Hakları Alanyazınının Bibliyometrik Analizi' (2026) 84(1) İstanbul Hukuk Mecmuası–Istanbul Law Review 457. https://doi.org/10.26650/mecmua.2026.84.1.00019

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2026. Gülener, S.

Sorumlu Yazar | Corresponding author: Serdar Gülener sgulener@uludag.edu.tr

The study systematically evaluates the annual distribution of publications, citation patterns, leading authors, institutions, countries, and thematic orientations using bibliometric methods.

The findings indicate that between 1982 and 2025, 625 articles were published, with an average annual growth rate of 8.76%. Following a period of limited output during the 1980s and 1990s, publication activity increased markedly after 2005, reaching its highest level in the 2020s. This surge appears directly linked to significant political and social developments, including Türkiye's European Union accession process, the state of emergency following 2016, and the migration flows triggered by the Syrian civil war.

The predominance of single-authored publications suggests that international collaboration remains limited. Although the contributions of Türkiye-based scholars are relatively modest, Ankara University, Hacettepe University, and Istanbul University emerge as the leading institutions. The largest share of contributions from abroad originates from the United Kingdom, the United States, and Germany.

Conceptual analyses reveal that publications cluster around four main thematic areas: politics-democracy-rights, law-religion-freedom, migration and refugee studies, and education and gender. This thematic pattern indicates that the international human rights literature on Türkiye is no longer confined to the legal discipline; rather, it increasingly intersects with political science, international relations, sociology, and education studies. Consequently, the literature has evolved into a dynamic, interdisciplinary, and multidimensional field of research.

Anahtar Kelimeler İnsan Hakları · İnsan Hakları Hukuku · Bibliyometrik Analiz · Bibliometrix · İnsan Hakları Hukuku Eğitimi · İnsan Hakları Hukukunda Araştırma Yöntemleri · İnsan Hakları Methodolojisi · Bilim Haritalama

Keywords Human Rights · Human Rights Law · Bibliometric Analysis · Bibliometrix · Human Rights Education · Research Methods in Human Rights · Human Rights Methodology · Science Mapping

Extended Summary

The academy bears a dual responsibility in the field of human rights: to conduct its activities in accordance with human rights standards and to contribute to the production and dissemination of knowledge that strengthens awareness and protection. This study focuses on the latter role by examining the trajectory of international literature on human rights in Türkiye. Using a bibliometric approach, it seeks to identify the quantitative growth of the field, authorship patterns, institutional and country contributions, and thematic orientations.

The dataset was drawn exclusively from the Web of Science (WoS) database. WoS was selected for its interdisciplinary scope, established reputation, suitability for bibliometric analysis, and reliable indexing standards. Only publications directly concerning Türkiye were included to ensure clarity, while studies making superficial or indirect references were excluded. The final dataset comprises 625 English-language journal articles published between 1982 and 2025.

The analysis combines descriptive statistics, citation mapping, authorship analysis, institutional and country-level evaluations, and conceptual structure analysis. The research is guided by several questions: How has the production of human rights scholarship on Türkiye evolved over time? Who are the most active authors and institutions? Which countries contribute the most? What themes dominate the literature, and how do they reflect political and social developments?

The findings show a total of 625 articles, with an average annual growth rate of 8.76%. Early contributions in the 1980s and 1990s were sporadic, but production increased sharply after 2005, reaching its peak in the 2020s. This rise coincided with major political developments: the European Union accession process, which prompted scholarly interest in reforms; the 2016 coup attempt and subsequent state of emergency, which generated debate on the rule of law and civil liberties; and refugee flows from the Syrian civil war, which expanded research on migration and asylum.

Authorship patterns reveal that most publications are single-authored, while international co-authorship remains limited. This suggests that the field is fragmented and lacks strong collaborative networks. Türkiye-based scholars contribute less compared to their counterparts abroad, though Ankara University, Hacettepe University, and Istanbul University are among the leading domestic institutions. Internationally, the United Kingdom, the United States, and Germany are the most active contributors, reflecting strong external interest in Türkiye's human rights situation.

Citation analysis highlights several influential works addressing the European Court of Human Rights' jurisprudence on Türkiye, the impact of EU conditionality, and issues of religion, minority rights, and gender equality. Nonetheless, overall citation levels remain modest compared with global human rights scholarship, indicating that Türkiye-related research holds a secondary position in international debates.

The conceptual analysis identifies four main thematic clusters: politics, democracy, and rights; law, religion, and freedom; migration and asylum; and education and gender. These reflect broader socio-political dynamics. EU-related reforms inspired studies on democracy and constitutional change, while the post-2016 environment spurred critiques of authoritarianism. The Syrian refugee crisis created a significant subfield of asylum and humanitarian protection. Cross-cutting issues such as women's rights, LGBTI+ rights, and freedom of religion further diversify the literature. Importantly, these themes demonstrate that research is not confined to law but has acquired a distinctly interdisciplinary character, drawing on political science, international relations, sociology, and education.

The study also acknowledges its limitations. Reliance on WoS excludes relevant material indexed in other databases and non-English publications. Restricting the sample to works directly about Türkiye narrows the scope but ensures methodological precision. Despite these constraints, the analysis offers a clear overview of the field.

In conclusion, the study maps the growth, institutional dynamics, and thematic directions of human rights scholarship on Türkiye within the WoS. It shows how academic interest has mirrored domestic political changes and international debates, while also highlighting the limited role of Türkiye-based scholars and the interdisciplinary character of the field. By outlining the contours of human rights in international literature on Türkiye, the study provides a useful reference point for future research and underscores the role of the academy in shaping global human rights knowledge.

I. Giriş

Üniversiteler ve diğer araştırma kurumlarını kapsayan akademi, aynı zamanda buralarda çalışan veya eğitim gören insanları ve bu insanların yürüttüğü faaliyetleri ifade etmektedir. Bu niteliği onu karmaşık bir yapı haline getirmektedir.[1] İnsan hakları ile genelde akademinin özelde ise üniversitelerin ilişkisinin karşılıklı ve çok boyutlu bir görünüm sergilemesi akademinin insan haklarının hem öznesi hem de aktörü olması ile ilgilidir. Özne olması akademik kurumların insan haklarını merkeze alan bir eğitim-öğretim faaliyeti yürütmeleri ile ilgiliyken aktör olmaları insan haklarının taşıyıcısı olmalarıyla ilgilidir. İlk durumda bizzat akademinin insan haklarına uygun hareket etmesi[2], ikinci durumda ise insan haklarını teşvik etmesi beklenmektedir.[3] Akademinin sahip olduğu bu ikili rolün, insan haklarının korunmasında devleti merkeze alan klasik anlayışın yanı sıra, insan odaklı ve çok düzeyli yaklaşımların geliştirilmesine dayalı[4] ahlâki bir meşruiyetten beslendiği de ifade edilebilir.[5]

İnsan hakları ile akademi arasındaki ilişkinin çok boyutlu niteliği, tekil olarak her bir boyutu anlamlı hale getirse de akademiye bir bütün olarak bakılmasını sağlayan "insan hakları temelli yaklaşım"ı (*human rights-based approach*) gün geçtikçe daha önemli hale getirmektedir. Bu yaklaşım yukarıda bahsettiğimiz iki farklı

[1] Stephanie Lagoutte and Danielle Soskin, 'The Role of Academia in Human Rights' Protection and Promotion' (SSRN 23 Temmuz 2018) https://ssrn.com/abstract=3218324 Erişim Tarihi 02.01.2024 1.

[2] Felisa Tibbitts, *Human Rights-Based Approach Handbook for Higher Education* (Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law 2022) 14. Çalışmanın bundan sonraki kısımlarında üniversite yerine daha kapsayıcı olduğu düşünülen akademi kavramı tercih edilecektir.

[3] Ibid 4. Akademinin devletten tamamen bağımsız hareket eden bir özne olduğu varsayımının, son dönemde başta ABD olmak üzere bir çok Batı üniversitesinde yaşanan gelişmelerle çeliştiğini bu noktada belirtmek gerekir. İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerine yönelik protestolara katılan öğrencilerin ABD başta olmak üzere birçok ülkede üniversite yönetimleri tarafından disiplin işlemlerine tabi tutulması ve kolluk güçlerinin müdahalesine maruz bırakılması, akademinin devlet politikalarından bütünüyle ayrı düşünülemeyeceğini gösteren örnekler olarak düşünülebilir. Bkz. NPR, 'Student Protests over Gaza Spread to Universities Worldwide' (NPR, 3 Mayıs 2024), https://www.npr.org/2024/05/03/1248661834/student-protests-gaza-universities-international (Erişim Tarihi: 13 Eylül 2025).

[4] An-Na'im, geleneksel devlet merkezli modelin sınırlamalarını aşmayı amaçlar. Bunu alternatif yaklaşımlar/mekanizmalar geliştirerek yapmaktadır. Ona göre *insan odaklı yaklaşımlar*, bireylerin ve toplulukların kendi haklarını koruma ve geliştirmede aktif rol almalarını vurgularken, *aşağıdan yukarıya yaklaşımlar* yerel yönetim yapılarının güçlendirilmesi ve topluluk katılımının teşvik edilmesiyle insan haklarının toplumun dokusuna işlenmesini sağlar. *Uluslararası ve bölgesel mekanizmalar*, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlar aracılığıyla devletlerin uyumunu izler ve bireylerin şikayetlerini iletmeleri için yollar sunar. Ayrıca, ulusal/üstü (*transnasyonal) savunuculuk ve dayanışma hareketleri*, farklı ülkelerden aktivistlerin bir araya gelerek insan haklarını savunma ve devletler üzerinde baskı kurma çabalarını içerir. Bu yaklaşımlar, birbirini tamamlayarak, insan haklarının korunması için çok yönlü ve çok düzeyli bir yaklaşımın önemini vurgular. Bkz. Abdullahi Ahmed An-Na'im, 'The Spirit of Laws is Not Universal: Alternatives to the Enforcement Paradigm for Human Rights' (2016) 21 *Tilburg Law Review* 255-274.

[5] Eva Brems, Laurens Lavrysen and Lieselot Verdonck, 'Universities as Human Rights Actors' (2019) 11 *Journal of Human Rights Practice* 229, 230.

rolün birbirini tamamladığı bir bağlamı ortaya koymaktadır. Çünkü akademi tüm faaliyetlerini insan hakları temelinde yürüterek toplumsal katkının ötesine geçmeyi ve sosyal adaleti sağlamayı amaçlayan uzun vadeli hedefler koymayı amaçlamaktadır.[6]

Geleneksel anlamıyla akademi ile insan hakları arasındaki çok boyutlu etkileşimin odağını, bilginin aktarılmasını ifade eden insan hakları eğitiminin meydana getirdiği söylenebilir. Eğitim aracılığıyla "bireyler, kendi haklarını ve başkalarının haklarını korumaya teşvik eden değerleri, inançları ve tutumları desteklerken, herkesin insan haklarını gerçekleştirme konusunda ortak sorumluluğa sahip olduğunu anlayabilir."[7] İnsan hakları eğitimi aynı zamanda topluma yapılan bir yatırımı da ifade etmektedir. Çünkü hem kendisinin hem de başkalarının haklarını koruma sorumluluğunun bilincine sahip olan bireylerin adil bir toplumu gerçekleştirmek için çabalayacağı varsayılır.[8]

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1993 yılında düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansı'nın sonunda ilan edilen *Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programı (VDPA)*'nın 33. Paragrafında insan hakları eğitiminin önemi şu ifadelerle aktarılmaktadır::

> ... insan hakları konusunda eğitim ve doğru bilgilerin hem teorik hem de pratik olarak yayılması, ırk, cinsiyet, dil veya din gibi herhangi bir ayrım gözetmeksizin tüm bireylerin insan haklarının teşviki ve saygı gösterilmesinde önemli bir rol oynamaktadır ve bu, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde eğitim politikalarına entegre edilmelidir.[9]

İnsan hakları eğitimi dönüştürücü bir etkiye de sahiptir. Etkili bir insan hakları eğitiminin bireylerin değerleri, tutumları davranışlarında değişiklikler ortaya çıkaracağı, sosyal adaletin güçleneceği, dayanışmanın ve tutumların gelişeceği, bilgi ve analitik beceriler kazandıracağı ve katılımcı eğitimi teşvik edeceği kabul edilmektedir.[10]

İnsan hakları eğitiminin yalnızca teorik bir içeriğe sahip olmaması beklenmektedir. Aktarılmak istenen değerlerin ve ilkelerin somut örnekler ile desteklenerek verilmesi insan hakları eğitiminin etkinliği açısından önemli kabul edilmektedir. Bu yöntemin ise keşfedici ve eleştirel bir çerçevede gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Eleştirel bir yöntemle gerçek hayattan örnekler ve olay incelemeleri yapmak insan haklarının evrensellik, karşılıklılık ve dayanışma gibi ilkeleri ve değerlerini çok daha kolay biçimde tanımaya yardımcı olmaktadır.[11]

Akademinin insan hakları eğitimi noktasında üstlenmesi beklenen rol bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Başta üniversiteler olmak üzere akademik kurumları diğer kurumlardan ayıran başlıca özelliklerden biri eleştirel düşünce becerilerini kazandırmayı hedefleyen eğitim mekânları olmalarıdır. Eleştirel düşünce, insanların kendi inançlarını ve eylemlerini sorgulamalarına, kanıtları ve argümanları dikkatlice analiz etmelerine olanak tanıması nedeniyle değerli kabul edilmektedir.[12] Bu becerinin aktarılabileceği eğitim-öğretim müfredatları oluşturarak insan hakları eğitimi verilmesi, bireylerin insan hakları ihlalleri, eşitsiz-

[6] Lagoutte and Soskin (n 1) 4.

[7] Office of the High Commissioner for Human Rights, 'Human Rights Education and Training' (OHCHR, 2024) https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training Erişim Tarihi 13 Mayıs 2024.

[8] Ibid.

[9] Office of the High Commissioner for Human Rights, 'Vienna Declaration and Programme of Action' (OHCHR, 1993) https://www.ohchr.org/sites/default/files/vienna.pdf Erişim Tarihi 17 Mayıs 2024.

[10] Nancy Flowers, *Human Rights Education Handbook: Practices for Learning, Action, and Change Topic Book* 4 (The Human Rights Resource Center and The Stanley Foundation, 2000) 15.

[11] Audrey H. Osler, "Higher Education, Human Rights and Inclusive Citizenship," in *Social Inclusion and Higher Education*, ed. Tehmina N. Basit and Sally Tomlinson (Bristol: Bristol University Press; Policy Press, 2024) 302.

[12] Tracey Bowell and Gary Kemp, *Critical Thinking: A Concise Guide* (2002, Routledge) 2.

likler, ayrımcı davranışlar, adaletsiz uygulamalar gibi insan onuru ile bağdaşmayan davranış ve durumların arkasındaki nedenleri ve doğurdukları sonuçları anlayabilme yeteneği kazanmalarını sağlayabilir.

Akademik kurumlar insan hakları araştırmaları aracılığıyla bilginin üretimini, yayılmasını sağlarken aynı zamanda insan hakları ile ilgili danışmanlık faaliyetlerinde de bulunabilir.[13] Bilgi üretiminin ve yayılımının eğitim verme işlevinden kesin sınırlarla ayrılamayacağını da belirtmekte fayda vardır. İnsan haklarına dair yapılan araştırmalarla üretilen bilgi bir yandan topluma yayılıp, insan haklarına dair farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetlerine katkı sağlarken diğer taraftan insan hakları eğitiminin materyal ihtiyacına hizmet etme potansiyeli taşımaktadır. Birinci durumda bilginin üretildiği mekânlar olan akademik kurumlar, ikinci durumda insan haklarının bir taşıyıcısına dönüşmektedir.

İnsan hakları ile ilgili bilgi kitap, makale, konferans bildirisi, eğitici rehberleri, raporlar, bibliyografyalar, dizinler vb. akademik kaynaklar aracılığıyla toplumsal yayılımını gerçekleştirir.[14] Bir sonraki aşamada bu yayınlar hem toplumsal farkındalığı ve bilinçlenmeyi sağlar hem de insan hakları alanında yapılan eğitimler için birer kaynağa dönüşerek bilgi aktarılması ile toplumsal yayılımın birbirini beslediği bir ilişki biçimini ortaya çıkarmaktadır.

Akademik yayınların/materyallerin niteliği bu aşamada etkili bir insan hakları eğitiminin[15] ve buna bağlı olarak toplumsal farkındalığın da bir belirleyicisine dönüşmektedir. Dolayısıyla yayınlarda meydana gelebilecek niteliksel bir artış insan hakları eğitiminin etkisinin de güçlenmesine hizmet edebilir. O nedenle söz konusu yayınların birer akademik analiz aracına dönüşmesi, insan haklarına ilişkin tutumlara ve insan hakları eğitimine katkı sağlama potansiyeline sahiptir.[16]

Türkiye'de akademik kurumlarda insan haklarına dair üretilen bilginin hatırı sayılır bir alanyazını oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ancak alanyazını bütüncül bir yaklaşımla kapsamlı biçimde inceleyen bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Doğrudan insan haklarını konu edinmemekle birlikte 1992 yılında TBMM Yayınları tarafından basılmış olan 3 Ciltlik *Milli Egemenlik, Demokrasi ve İnsan Hakları Bibliyografyası*, (1840-1990) Türkiye'de insan hakları bibliyografileri ile ilgili bir öncül olarak dikkat çekmektedir.[17] Cavidan Soykan tarafından 2005 yılında kaleme alınan "Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Yazılmış Eserler Üzerine Bir Değerlendirme" bu noktada dikkate değer başka bir çalışmayı teşkil etmektedir. Çalışmada özellikle AİHM'e yapılan başvurulardaki artışın ortaya

[13] Lagoutte and Soskin (n 2) 28.

[14] Bkz. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 'Human Rights Education and Training Materials and Resources' (OHCHR, 2024) https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/human-rights-education-and-training-materials-and-resources Erişim Tarihi 13 Haziran 2024.

[15] Kepenekçi, etkili bir insan hakları eğitiminin "zamanlama", "içerik", "eğitim etkinlikleri", "öğretim yöntemleri", "eğitim materyalleri" ve "değerlendirme" bileşenlerinden oluştuğunu ifade etmektedir. Bkz. Y Karaman Kepenekci, 'A Study of Effectiveness of Human Rights Education in Turkey' *Journal of Peace Education* (2005) 2(1) 53–68.

[16] Bu konudaki öncü çalışmalardan biri için bkz. Fatma Gök 'Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitapları' in B Çotuksöken, A Erzan ve O Silier (eds) *Ders Kitaplarında İnsan Hakları: Tarama Sonuçları* (İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 2003) 158-171. İnsan hakları eğitimine yönelik Türkiye'deki akademik ilginin 1990'lardan itibaren başladığı ancak 2010'lu yıllardan itibaren niceliksel bir artış sergilediği görülebilir Bkz. Seda Kalem, 'Türkiye Üniversitelerinde İnsan Hakları Derslerine ve Çalışmalarına İlişkin Niceliksel Bir İnceleme' (2019) 2(2) *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 57, 59-60. Gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir kısmının ilköğretim ve lise düzeyindeki insan hakları eğitiminin içeriğine ve materyallerine odaklandığı görülmektedir. 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı'ndan itibaren ilköğretim ders müfredatına giren "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" dersinin Türkiye'de insan hakları alanında önemli bir gelişmeyi meydana getirdiğini ifade etmek gerekir. O güne kadar büyük ölçüde ders kitapları başta olmak üzere ders materyallerine ve ders içeriklerine odaklanan çalışmalar çoğunluktayken, bu tarihten sonraki alanyazın incelendiğinde derse odaklanan araştırmaların ağırlığı dikkat çekmektedir. Bu çerçevede öğrencilerin ve öğretmenlerin derse ilişkin algı ve görüşlerinin öne çıktığı bununla birlikte dersin uygulanmasına ilişkin başlıklar ve ders kitaplarını konu edinen yayınlara da rastlanılmaktadır. Bu derse dair yapılmış akademik yayınları analiz eden bir çalışma için bkz. Ufuk Ünlü, 'İlkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi' (2019) 91 *Türk İdare Dergisi* 311-332. Ülkemizde insan hakları eğitiminin yalnızca İlköğretim düzeyinde düşünmek doğru olmayacaktır. Lisans ve lisansüstü düzeyde de insan hakları hukuku dersleri başta olmak üzere akademik kurumların kendi ders planları/programları içinde insan hakları ile ilgili derslere yer verdiği görülmektedir. Türkiye'de üniversitelerin insan hakları programları ve derslerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Kalem (no 1) 63-75.

[17] Bkz. *Milli Egemenlik Demokrasi ve İnsan Hakları Bibliyografyası 1840-1990* (Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1992).

çıkardığı motivasyonla Türkiye'de yazılmış az sayıdaki insan hakları kitabı incelemektedir.[18] Türkiye'de insan hakları alanyazınını ele alan bir başka çalışma ise Ozan Değer tarafından kaleme alınmıştır. Değer, bu çalışmada bibliyometrik bir analiz yapmaktan öte Türkiye'de akademide insan hakları düşüncesinin seyrini tarihsel bir bakışla ele almaktadır. Türk siyasi hayatında ortaya çıkan gelişmelerin eşlik ettiği bu inceleme neticesinde insan hakları düşüncesinde ortaya çıkan gelişmelerin Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelerle paralel ilerlediğini iddia etmektedir.[19] Türkiye'de insan hakları alanyazınını bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak inceleyen ilk çalışmanın yakın bir zaman önce Gülener ve Erdem tarafından kaleme alınan ve Türkiye'de yapılan insan hakları alanındaki lisansüstü tezleri inceleyen araştırma olduğu görülmektedir.[20].

Bu çalışma söz konusu eksiklikten hareketle Türkiye hakkındaki insan hakları alanına dair yapılan uluslararası yayınların durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Böylece akademinin insan hakları bilgisinin üretimi ve yayılımı noktasında üstlendiği rolün uluslararası alanyazında nasıl bir görünüme sahip olduğu bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak aşağıdaki araştırma sorularına verilecek cevaplarla anlaşılmaya çalışılacaktır:

- Yayınların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- En fazla hangi kaynaklarda yayın yapılmaktadır?
- En fazla atıf alan yayınlar hangileridir?
- Alandaki en merkezi yayınlar hangileridir?
- Yazarların üretkenliği/performansı nasıldır?
- Küresel ve yerel olarak en fazla atıf alan yayınlar nelerdir?
- En çok yayın yapılan ülkeler ve kurumlar hangileridir?
- Yayınlarda hangi temalar öne çıkmaktadır?
- Eş-atıf ağları hangi yayınlar ve yazarlar etrafında oluşmaktadır?

II. Araştırmanın Yöntemi

Yöntem olarak bibliyometrik analiz kullanılacaktır. Bu yöntem bilimsel yayınları analiz etmede sıkça kullanılması nedeniyle öne çıkmaktadır. Pritchard, bibliyometrik analizin tarihçesine dair kaleme aldığı bir çalışmada "ilk kez istatistiksel bibliyografya adıyla E. Wyndham Hulme'un 1922 yılında Cambridge Üniversitesi verdiği konferanslarda bilim ve teknolojiyle ilgili süreçlere dair belgelerin sayılarak bu süreçlerin açıklığa kavuşturulması için kullanıldığını" ifade etmektedir.[21] Yazar, aynı çalışmada bibliyometrik analizin iki amacının olduğuna dikkat çekmektedir:

- Yazılı iletişim süreçlerine ışık tutmak, bir disiplinin doğasını ve gelişim seyrini sayma yoluyla ve yazılı iletişimin çeşitli yönlerinin analiz edilmesi

[18] Bkz. Cavidan Soykan 'Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Yazılmış Eserler Üzerine Bir Değerlendirme' *Uluslararası İlişkiler* (2005) (2) 6 197, 197-202.

[19] Bkz. Ozan Değer *Türkiye Akademisinde Bir Disiplin Olarak İnsan Hakları* (KAGED, 2018).

[20] Serdar Gülener ve Abdullah Yasin Erdem, 'Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Hazırlanmış Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme' (2024) 72 *Adalet Dergisi* 35, 35-63. Uluslararası alanyazında bibliyometrik analiz yönetimini kullanarak insan hakları alanınında yapılmış yayın sayısı oldukça sınırlı gözükmektedir. En kapsamlı çalışma için bkz. P P Severo and others, 'Thirty Years of Human Rights Study in the Web of Science Database (1990–2020)' (2021) 18 *Int J Environ Res Public Health* 1, 1-23. Sağlık ve insan hakları alanında yapılmış başka bir çalışma için bkz. Sweileh WM, 'A Bibliometric Analysis of Global Research Output on Health and Human Rights (1900–2017)' (2018) 3 *Global Health Research and Policy* 30 1, 1-10. ABD'deki hukuk dergilerine ilişkin bir çalışma için bkz. Oren Perez and others, 'The Network of Law Reviews: Citation Cartels, Scientific Communities, and Journal Rankings' (2019) *The Modern Law Review* 82: 240-268.

[21] Ole V Gross and A Pritchard, "Documentation Notes", *Journal of Documentation* (1969) 25 (4) 344, 348. Bibliyometri kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi için bkz. İsmail Şimşir, 'Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 7-31.

- Kitap ve süreli yayınlarla ilgili istatistiklerin toplanması ve yorumlanması, kitap ve dergilerin tarihsel süreçlerini göstermek, yine bu yayınların yerel, ulusal veya evrensel araştırma amaçlı kullanımı ve genel amaçlı kullanımını göstermek.[22]

Bibliyometrik analiz, geleneksel alanyazın inceleme yöntemlerinden farklı olarak önemli avantajlar sunmaktadır. Geleneksel yöntemler ağırlıklı olarak meta-analiz ve yapılandırılmış literatür incelemesi biçiminde karşımıza çıkmaktadır. "Araştırma sentezi ile eş anlamlı da kullanılan"[23] meta analiz, "belirli bir alanda yapılan bütün çalışmalara ait sistematik biçimde toplanan verinin istatistiksel analizine dayanan bir yöntemdir."[24] Yapılandırılmış literatür taraması ise yine belirli bir konu hakkında yazılmış tüm çalışmaları yapılandırılmış bir biçimde toplayarak incelemeyi ifade etmektedir. Burada başlıca amaç o konuda etkili, yenilikçi ve güvenilir olan çalışmaları belirlemektir.[25]

Bibliyometrik analizin bahsi geçen geleneksel yöntemlerden en önemli farkı ilgili bilim alanındaki mevcut trendleri göstermek noktasında karşımıza çıkmaktadır.[26] Ayrıca bibliyometrik analiz aracılığıyla bir araştırmacı, alandaki diğer bilim insanlarının ürettiği alıntı, işbirliği ve yayın gibi verilere toplu bir biçimde ulaşıp, bunları kullanarak alanın yapısı, sosyal ağları ve mevcut ilgi alanları gibi önemli unsurlarına erişebilmektedir.[27] Bibliyometrik analiz araştırmacının yaptığı değerlendirmenin sınırlarının belirlenmesine de katkı sunmaktadır. Sahip olduğu "nicel" yani matematiksel niteliği sebebiyle araştırmacıyı mümkün olduğunca ön yargılarından bağımsız hareket etmeye ve değerlendirmesini bu çerçevede yapmaya itmektedir.[28]

Bilim alanının analiz edilmesini ve analizin daha güçlü sunulmasını/anlaşılmasını kolaylaştıran görselleştirme de bibliyometrik analizin sunduğu önemli imkânlar arasındadır. Çünkü bibliyometrik analizin yapılış amaçlarından biri ilgili alanın fotoğrafının ortaya konulmasıdır. Bilim haritalama[29] biçiminde adlandırılan bu görselleştirme "disiplinlerin (bilim)[30] alanlarının, uzmanlıkların ve bireysel çalışmaların birbiri ile olan ilişkisini ortaya koyarken bibliyometrik yöntemi kullanır."[31]

Bibliyometrik analizin bir diğer amacı ise performans analizini gerçekleştirmektir.[32] Bunu, yayınları ve bu yayınlara yapılan atıfları kullanarak gerçekleştirmekte ve sadece yayınların değil, ülkelerin, üniversitelerin ve araştırmacıların performanslarına dair de tespitler yapılabilmesini sağlamaktadır.[33]

[22] Gross ve Pritchard (n 1) 348.

[23] Harris Cooper Larry V. Hedges and Jeffrey C. Valentine 'Research Synthesis as a Scientific Process' in Harris Cooper Larry V. Hedges ve Jeffrey C. Valentine (eds) *The Handbook of Research Synhesis and Meta-Analysis* (3. Baskı, Russel Sage Foundation 2019) 7.

[24] Larry V. Hedges Julian P.T. Higgins, Hannah R. Rothstein and Michael Borenstein *Introduction to Meta-Analysis* (Wiley 2009) XXI, XXII.

[25] Paul Fenton Villar, *Structured Literature Reviews: Building Transparency and Trust in Standarts of Reporting Evidence* (The World Bank Group 2022) XI.

[26] Qiang Wang and Min Su, 'Integrating Blockchain Technology into The Energy Sector-From Theory Of Blockchain to Research and Application of Energy Blockchain' *Computer Science Review* (2020) 37 1, 4.

[27] Ivan Zupic and Tomaz Cater, 'Bibliometric Methods in Management and Organization' *Organizational Research Methods* (2015) 18(3) 429, 430.

[28] Naveen Donthu, Saatish Kumar, Nitesh Pandey ve Prashant Gupta 'Forty Years of the International Journal of Information Management: A Bibliometric Analysis International *Journal of Information Management* (2021) 57 1, 3.

[29] Zupic ve Cater (n 1) 429.

[30] Tarafımızdan eklenmiştir.

[31] Zupic ve Cater (n 2) 429-431.

[32] Ibid.

[33] E. C. M. Noyons, H. F. Moed & M. Luwel, 'Combining Mapping And Citation Analysis For Evaluative Bibliometric Purposes: A Bibliometric Study' (1999) 50 *Journal of the American Society for Information Science* 115, 115; Zupic ve Cater (n 3) 431.

Şekil 1
Bibliyometrik Analizin Adımları[34]

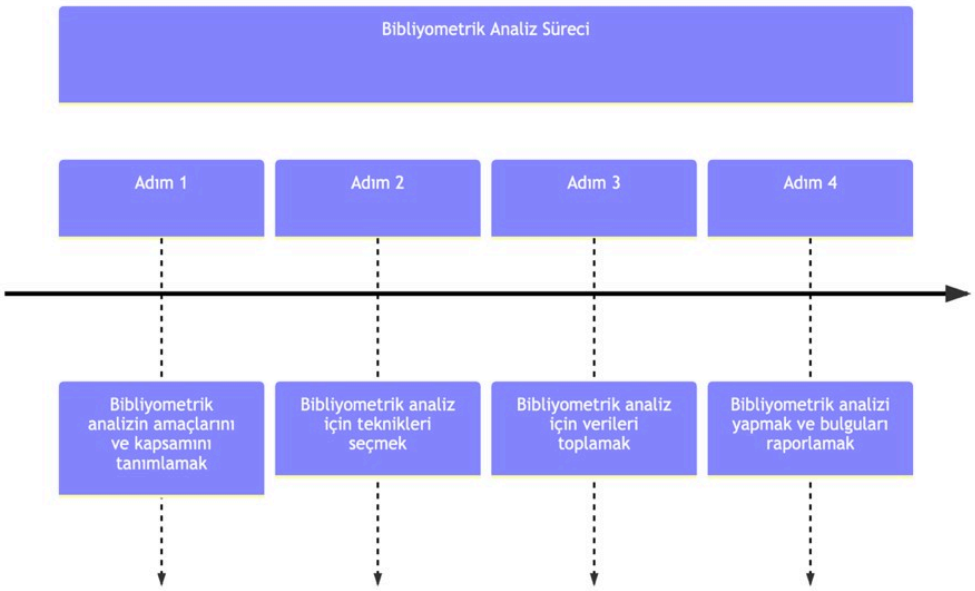

Bibliyometrik analiz, Türkiye'nin insan hakları alanındaki hukuki ve toplumsal dönüşümünü anlamayı ve akademik yayınların etkisini derinlemesine incelemeyi kolaylaştırdığı düşünüldüğünden bu araştırmada tercih edilmiştir.

A. Verilerin Toplanması

Bibliyometrik analizde ilgili bilim alanına ilişkin yayınlar bu yayınların tarandığı çeşitli veri tabanlarından süzülerek/çekilerek kullanılmaktadır. Dolayısıyla analizin önemli bir aşamasını bu veri tabanlarından hangisinin kullanılacağının tespit edilmesi oluşturmaktadır. Çünkü hangi veritabanının kullanılacağı; araştırmanın kapsamını, araştırmaya dahil edilen verinin hacmini belirlemektedir.

"Web of Science (WoS), Scopus, Google Scholar (GS), Microsoft Academic (MA), Dimensions bibliyometrik analizlerde kullanılan başlıca veri tabanlarıdır".[35] Bunlar dışında özellikle hukuk alanında öne çıkan LexisNexis, Heinonline ve Westlaw gibi çeşitli veri tabanları da bulunmaktadır. Ancak söz konusu veri tabanlarının birçoğu gelişmiş veri analiz araçlarına sahip olmadığı gibi bibliyometrik analizler için WoS kadar veri aktarım kolaylığı/tutarlılığı ve nitelikli yayın dizinleme özelliklerine sahip değildir.[36] WoS[37], söz konusu özelliklerin tümünü bünyesinde barındıran en kapsamlı veri tabanı olarak öne çıkmaktadır.

1950 yılında kurulan ve bugün de yaygın biçimde kullanılan bu veritabanı bünyesinde Web of Science

[34] Naveen Donthu, Satish Kumar, Debmalya Mukherjeec, Nitesh Pandey, Weng Marc Lim, 'How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines' (2021) 133 *Journal of Business Research* 285, 291-295'den üretilmiştir.

[35] José A. Moral-Muñoz, Enrique Herrera-Viedma, Antonio Santisteban-Espejo, Manuel J. Cobo, 'Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An Upto-Date Review' *Profesional de la Información* (2020) 29 (1) 1, 13.

[36] Gökhan Gürler, 'Bibliyometrik Araştırmalarda İlgili Literatüre İlişkin Veri Setinin Oluşturulma Süreci' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 55.

[37] Kapsadığı indeksler için bkz. 'Web of Science Platform', https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/ Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

Core Collection[38] (*Science Citation Index-Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index, Emerging Sources Citation Index, Conference Proceedings Citation Index, Book Citation Index*) başta olmak üzere farklı disiplinleri de kapsayan çok sayıda indeksi barındırmaktadır. Sadece Web of Science Core Collection 1900 yılına kadar giden 85.9 milyon kayıt, 21 binden fazla hakemli dergi, 300 binden fazla konferans dokümanı, 134 binden fazla kitap yer almaktadır.[39] Sahip olduğu bu imkânlar, WoS'u sosyal ve beşeri bilimler de dahil, diğer veri tabanlarının önüne geçirmektedir. "Milyarları bulan atıf bağlantıları ve içerdiği meta verilerden oluşan bibliyografik kayıtları"[40] WoS'u bibliyometrik analizlerde en sık kullanılan veri tabanlarından biri haline getirmiştir.

Sosyal bilimler alanında sahip olduğu geniş kapsam, yaygın kullanımı, disiplinler arası niteliği ve farklı formatlarda veri süzmeye izin vermesi bu araştırmada kullanılan veriler için WoS veri tabanının tercih edilmesini sağlayan başlıca nedenler olmuştur. Bu kapsamda WoS arama motoruna "human rights" AND Turkey anahtar kelimesi yazılmıştır. Bu şekilde Türkiye hakkında insan hakları alanında yazılmış yayınlara ulaşılması hedeflenmiştir.

WoS altında sosyal bilimlerle ilgili yayınları dizinleyen Science Citation Index-Expanded (SCI Expanded), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (AHCI), Emerging Sources Citation Index (ESCI) alt indeksleri (*Web of Science Index*) işaretlenmiştir. Herhangi bir filtreleme yapılmadan 1.719 adet dokümana erişilmiştir. Daha sonra sırasıyla WoS'un sunduğu filtreleme seçenekleri kullanılarak önce *makale (article)* filtrelemesi yapılmış ve 1.224 yayına ulaşılmıştır.

Şekil 2'de gösterilen ve sosyal bilimler ile ilişkilendirilebilecek WoS kategorileri (*Web of Science Categories*) işaretlenmiş, sayı 1.119'a indirilmiştir.

Şekil 2

WoS Kategorilerine Göre Yayın Sayıları (İlk 25 Disiplin)[41]

Şekil 2, Türkiye hakkında insan hakları alanında yapılan uluslararası yayınların hangi WoS kategorisinde (akademik disiplinlerde) dizinlendiğini göstermektedir. Bulgular, yayınların dağılımını alan bazında görselleştirmekte ve her alanın kaç çalışmayı içerdiğini sayısal olarak ortaya koymaktadır. Renkli kutular her

[38] 'Web of Science Core Collection', https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/web-of-science-core-collection/ Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

[39] Ibid.

[40] Kai Li, Jason Rollins and Erjia Yan, 'Web of Science Use in Published Research and Review Papers 1997–2017: A Selective, Dynamic, Cross-Domain, Content-Based Analysis' (2018) 115:1-20 *Scientomerics* 1, 3.

[41] Şekil WoS tarafından üretilmiştir. Veri temizliği yapılmadan önceki sayıları ifade etmektedir.

bir alanı temsil ederken, kutunun büyüklüğü o alanda yayımlanmış makale sayısını, üzerindeki rakam ise tam sayıyı ifade etmektedir.

Yayınlar içindeki en büyük oranı 301 yayın ile Hukuk (*Law*) alanı oluşturmaktadır. Hukuku, 165 yayın ile Siyaset Bilimi (*Political Science*) ve 122 yayın ile Uluslararası İlişkiler (*International Relations*) izlemektedir. Bunun yanında 87 yayın ile Bölge Çalışmaları (*Area Studies*), 77 yayın ile Eğitim ve Eğitim Araştırmaları (*Education and Educational Research*) ve 70 yayın ile Din (*Religion*) alanları da önemli bir ağırlığa sahiptir.

Bu alanları, sırasıyla Sosyal Bilimler-Disiplinler arası (*Social Sciences Interdisciplinary*, 51), Kriminoloji ve Penoloji (*Criminology Penology*, 34), Sosyoloji (*Sociology*, 31), Demografi (*Demography*, 28) ve Sosyal Sorunlar (*Social Issues*, 27). Daha sınırlı olmakla birlikte Beşeri Bilimler-Multidisipliner (*Humanities Multidisciplinary*, 26), İletişim (*Communication*, 24), Tarih (*History*, 22), Ekonomi (*Economics*, 21), Felsefe (*Philosophy*, 21), Halk Sağlığı, Çevre Sağlığı ve İş Sağlığı (*Public Environmental Occupational Health*, 21), Sosyal Hizmet (*Social Work*, 21) ve Antropoloji (*Anthropology*, 20) alanları takip etmektedir. Görece daha az yayınların ise Coğrafya (Geography, 18), Çevre Bilimleri (*Environmental Sciences*, 15), Çevre Çalışmaları (*Environmental Studies*, 15), Etnik Çalışmalar (*Ethnic Studies*, 15), Sağlık Politikası Hizmetleri (*Health Policy Services*, 14) ve Kadın Çalışmaları (*Women's Studies*, 14) alanlarına ait olduğu görülmektedir.

Ardından yalnızca İngilizce (*English*) dilinde olanlar filtrelenmiştir. Sonuç olarak Türkiye hakkında insan hakları alanında İngilizce yazılmış makale kategorisinde olan toplam 912 adet yayına ulaşılmıştır.

Sonraki aşamada ise veri temizleme işlemine geçilmiştir. Bu çerçevede bibliyometrik verileri içeren liste üzerinden her bir yayın tek tek incelenmiş, Türkiye hakkında olan yayınlar analize dâhil edilmiştir. WoS veri tabanından elde edilen tüm kayıtlar başlık, özet ve anahtar kelimeler üzerinden (gerektiğinde tam metne erişilerek) incelenmiş, ardından her bir çalışma içerik yönünden değerlendirilmiştir. Bu aşamada, Türkiye'nin yalnızca dolaylı biçimde anıldığı ya da karşılaştırmalı olarak yüzeysel şekilde zikredildiği yayınlar dışarıda bırakılmıştır. Özellikle, metinlerde Türkiye bağlamında insan hakları sorunlarının, uygulamalarının, ulusal ya da uluslararası yargı kararlarının doğrudan tartışıldığı veya Türkiye'nin incelemenin merkezinde yer aldığı çalışmalar veri setinde tutulmuştur. Böylece, "Türkiye hakkında" ifadesinin yalnızca isimsel atıflarla sınırlı kalmadığı, doğrudan bağlam ve içerik üzerinden belirlendiği bir temizleme süreci yürütülmüş; bu sayede analizin kapsamı metodolojik olarak tutarlı hale getirilmiştir.

Türkiye hakkında olmayanlar sonuçlardan çıkarılmış ve toplamda **625** sonuca ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu araştırmanın kapsamını Eylül 2025 tarihi itibarıyla WoS veri tabanı içinde insan hakları alanında Türkiye hakkında hazırlanmış, İngilizce dilinde yayınlanmış makaleler meydana getirmektedir.

B. Veri Analiz Aracı

Bibliyometrik analiz çeşitli araçlarla yapılabilmektedir. Bu araçların her biri kendine özgü eksiklikleri ve üstünlükleri bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan öne çıkanlar şu şekilde listelenebilir: *BibExcel, Pajek, VOSviewer, Bibliometrix, SciMAT*.[42] Bunlar dışında *CRExplorer (Cited References Explorer), Publish or Perish, ScientoPyUI, CiteSpace, Gephi, Sci2* gibi paket programlar da listeye dahil edilebilir.[43]

[42] Umut Orhan 'Bibliyometrik Araştırmalarda Kullanılan Paket Programlar: Bir Karşılaştırma' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 111.

[43] Bkz. 'Bibliometric Analysis and Visualization' University of Illinois Chicago Library https://researchguides.uic.edu/c.php?g=1233392&p=9025976 Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

[44] M. Aria, & C. Cuccurullo 'Bibliometrix: An R-tool for Comprehensive Science Mapping Analysis', *Journal of Informetrics*, (2017) 11(4) 959, 975. Söz konusu analiz araçlarının temel özelliklerine ilişkin bkz. M. J. Cobo A. G. Lopez-Herrera-Viedma and F. Herrera 'Scince Mapping Software Tools: Review, Analysis and Cooperative Among Tools' *Journal of the American Society for Information Science and Technology* (2011) 62 (7) 1382, 1382-1402.

Bu çalışmada söz konusu araçlardan Bibliometrix[44] paket programı ve onun bir uzantısı olan Biblioshiny paketi tercih edilmiştir. Bu tercihte yeni bir program olması, ücretsiz olması ve araştırmacıya sağladığı esneklik belirleyici olmuştur.[45]

Bibliyometrix, "R" kodlama dilinde çalışan "R Studio" isimli geliştirme ortamı (IDE) aracılığıyla yüklenebilen istatistiksel bir paket uygulamadır. Bu uygulama kod yazma becerisi olmayanlar tarafından dahi kolayca kullanılabilmektedir. Bibliometrix, etkili istatistiksel algoritmalar ve yüksek kaliteli sayısal rutinlere erişme, esneklik ve hızlı güncelleme imkânı, diğer istatistiksel R-paketleriyle entegrasyon gücü, açık kaynak kodlu olması ve diğer bibliyografik veri tabanlarıyla uyumluluk ve yeni geliştirmelere açıklığı diğer analiz araçları karşısındaki avantajlarını meydana getirmektedir.[46]

Biblioshiny, Bibliometrix için bir web arayüzü sağlayarak kod yazmayı bilmeyen bir araştırmacının dahi birçok analizi yapmasına imkân tanımaktadır.

III. Bulgular

Tablo 1'de analize tabi tutulan yayınlara dair betimleyici istatistikler yer almaktadır. İncelenen yayınların zaman aralığı 1982 ile 2025 yılları arasını kapsamaktadır. Bu dönemde toplam 357 farklı kaynaktan 625 yayın üretilmiştir. Yayınların yıllık büyüme oranı %8,76 olarak hesaplanmış, yayınların ortalama yaşı 8,32 yıl bulunmuştur. Belge başına düşen ortalama atıf sayısı 8,006 olup, toplamda 27.641 referans tespit edilmiştir.

Yayınların içerik özellikleri incelendiğinde 618 Keywords Plus[47] (ID) ve 1721 yazar anahtar kelimesi (DE) kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, kavramsal çeşitliliğin oldukça geniş bir yelpazeye yayıldığını göstermektedir.

Yazarlara ilişkin bulgular ise şöyledir: 896 farklı yazar söz konusuyken bunların 356'sı tek yazarlı makalelerden oluşmaktadır. Toplam tek yazarlı yayın sayısı ise 400'dür. Yayın başına ortalama yazar sayısı 1,6'dır. Uluslararası ortak yazarlık oranı ise %10,88 olarak belirlenmiştir.

Yayın türlerine bakıldığında, 613 çalışmanın makale, 12 çalışmanın ise erken erişim makalesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1
Temel İstatistikler

Tanım	Sonuç
Veriler Hakkında Temel Bilgiler	
Zaman Aralığı	1982:2025
Kaynaklar (Makale)	357
Yayınlar	625
Yıllık Büyüme Oranı %	8.76
Yayının Ortalama Yaşı	8.32
Belge Başına Düşen Ortalama Atıf	8.006
Referanslar	27641
Yayın İçeriği	
Keywords Plus (ID)	618

[45] 'Bibliometrix A Powerful and Popular New Bibliometric Tool Used in the Domain of Business and Management' Singapore Management University Library https://library.smu.edu.sg/topics-insights/bibliometrix Erişim Tarihi 6 Ocak 2024.

[46] Aria ve Cuccurullob, (no 1) 962-964.

[47] WoS'un bir yayının atıf yaptığı yayınların başlıklarından ürettiği bir anahtar kelime türü. Bkz. Eugene Garfield, 'KeyWords Plus: ISI's Breakthrough Retrieval Method. Part 1. Expanding Your Searching Power on Current Contents on Diskette' (1990) 32 *Current Comments* 295.

Tanım	Sonuç
Yazar Anahtar Kelimeleri (DE)	1721
Yazarlar	
Yazar Sayısı	896
Tek Yazar Sayısı	356
Yazarların İşbirlikleri	
Tek Yazarlı Yayınlar	400
Yayın Başına Ortak Yazar Sayısı	1,6
Uluslararası Ortak Yazarlık %	10,88
Yayın Türleri	
Makale	613
Makale, erken erişim	12

Şekil 3'de analize tabi tutulan yayınların yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre ilk ulaşılan yayın 1982 yılına aitken, 1982-1990 aralığında yalnızca 4 yayın yayımlanmış, bu dönemde üretim oldukça sınırlı kalmıştır. 1991-2000 yılları arasında kısmi bir artış görülmüş ve toplam 8 yayın üretilmiş, 2001-2005 döneminde yayın sayısı 22'ye çıkmıştır.

2006-2010 aralığı, toplam 78 yayın ile belirgin bir yükseliş göze çarpmaktadır. 2011-2015 döneminde bu sayı 115'e ulaşmış, 2016-2020 yılları arasındaki dönem ise 191 yayına ulaşmıştır. 2021-2025 aralığında ise şimdiden 207 yayın ortaya çıkmıştır.

Bu veriler, Türkiye ile ilgili insan hakları alanındaki yayınların özellikle 2005 sonrasında düzenli biçimde artış gösterdiğini ve 2020'li yıllarda en yüksek seviyelerine ulaştığını ortaya koymaktadır.

Şekil 3

Yayınların Yıllara Göre Dağılımı (1982-2025)

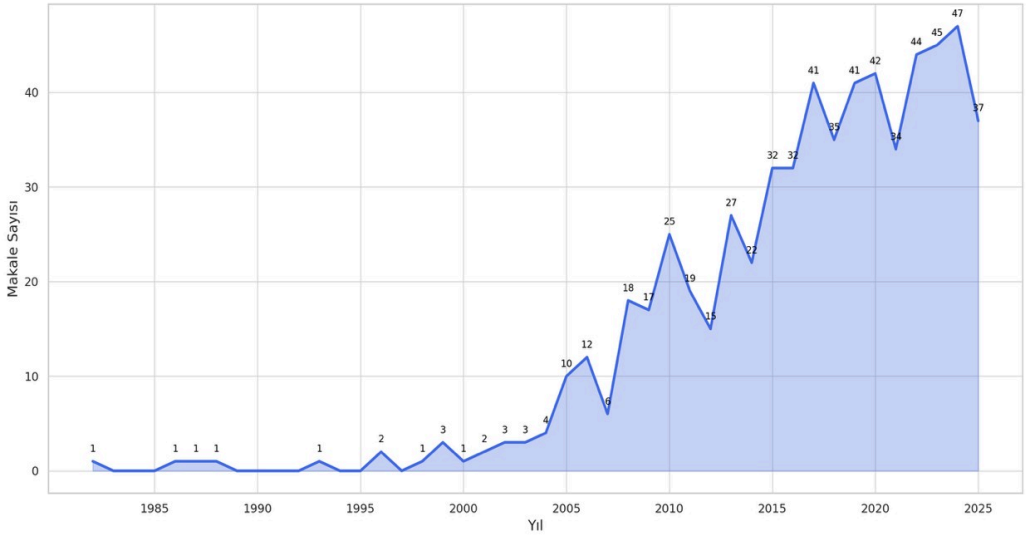

Tablo 2'de en fazla yayın yapılan dergilere bakıldığında *International Journal of Human Rights* 20 yayın ile ilk sırada yer almaktadır. Onu *Turkish Policy Quarterly* 15 ve *Turkish Studies* 14 yayın ile takip etmektedir. *Human Rights Quarterly* ve *Religion & Human Rights* dergilerinde ayrı ayrı 13 yayın yer almaktadır. *Human Rights Law Review* 9, *International Migration* ise 8 yayın bulumaktadır.

Tablo 2

En Fazla Yayın Yapılan Kaynaklar (5 ve daha fazla makale)

Kaynaklar (Dergi)	Yayın Sayısı (Makale)
International Journal of Human Rights	20
Turkish Policy Quarterly	15
Turkish Studies	14
Human Rights Quarterly	13
Religion & Human Rights	13
Human Rights Law Review	9
International Migration	8
International Journal of Human Rights and Constitutional Studies	6
Journal of Balkan and Near Eastern Studies	6
Southeast European and Black Sea Studies	6
British Journal of Middle Eastern Studies	5
Egitim ve Bilim (Education and Science)	5
European Public Law	5
Istanbul Hukuk Mecmuası	5

Daha düşük sayıda fakat yine de önemli bir grup oluşturan dergiler arasında *International Journal of Human Rights and Constitutional Studies*, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* ve *Southeast European and Black Sea Studies* dergileri altışar makale ile; *British Journal of Middle Eastern Studies*, *Eğitim ve Bilim (Education and Science)*, *European Public Law* ve *İstanbul Hukuk Mecmuası* ise beşer yayın ile yer almaktadır.

A. Yayın Analizi

Şekil 4'de en fazla atıf alan yayınların bulunduğu dergilerin adları ve aldıkları atıf sayısı yer almaktadır. *Human Rights Quarterly* 107 atıf ile listenin başında yer almakta, onu *Turkish Studies* (95) ve *International Organization* (94) takip etmektedir.

Şekil 4

En Fazla Atıf Alan Kaynaklar ve Atıf Sayıları (İlk 10 Dergi)[48]

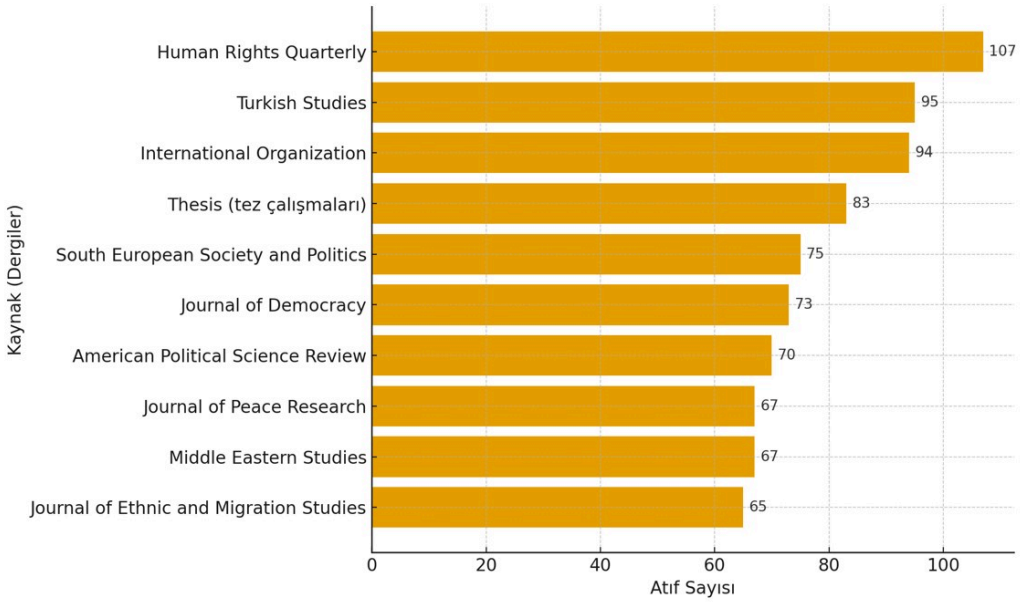

[48]Şekil Biblioshiny'den üretilen bulgulara dayalı olarak hazırlanmıştır.

Thesis (lisansüstü tezler) 83 atıf, *South European Society and Politics* ise 75 atıf ile bu dergileri takip etmektedir.

Siyaset bilimi alanında önde gelen dergilerden olan *Journal of Democracy* 73 atıf ve *American Political Science Review* 70 atıf ile öne çıkmaktadır. *Journal of Peace Research* 67 atıf ve *Middle Eastern Studies* 67 atıf ve *Journal of Ethnic and Migration Studies* 65 atıf ile yüksek atıf alan diğer yayınlar olarak dikkat çekmektedir.

En yüksek atıf alan yayınlar arasında lisansüstü tezlerin olması Türkiye hakkında insan hakları alanında üretilen bilginin yalnızca dergi makaleleriyle sınırlı kalmadığını, akademik tezlerin de dikkate değer düzeyde atıf aldığını göstermektedir.

Kaynak (dergi) etkisinin ölçülebilmesini sağlayan bibliyometrik analizlerde kullanılan ve Samuel C. Bradford tarafından ileri sürülen Bradford Saçılım Yasası (*Bradford Law of Scattering*), bir araştırmacının incelediği konu ile ilgili başvurması gereken çekirdek dergi sayısının tespitinde kullanılmaktadır. Buna göre "herhangi bir konu hakkında bir bibliyografya derlemek istediğinizde, o konudaki makalelerin önemli bir kısmını kapsayan küçük bir çekirdek grup dergi her zaman mevcuttur ve bunlar, o konuya ilişkin en fazla sayıda makaleyi içeren dergilerdir."[49] Geriye kalan daha az sayıda makale çekirdek dergiler dışında kalan çok daha fazla sayıda dergide bulunmaktadır. Bunları da iki gruba ayıran Bradford, makalelerin kalan üçte birinin geriye kalan dergilerin üçte birinde toplandığını ve üçüncü grubun da geriye kalan makalelerin üçte birini içerdiğini belirtir.[50]

Şekil 5

Bradford Saçılım Yasasına Göre Çekirdek Kaynaklar[51]

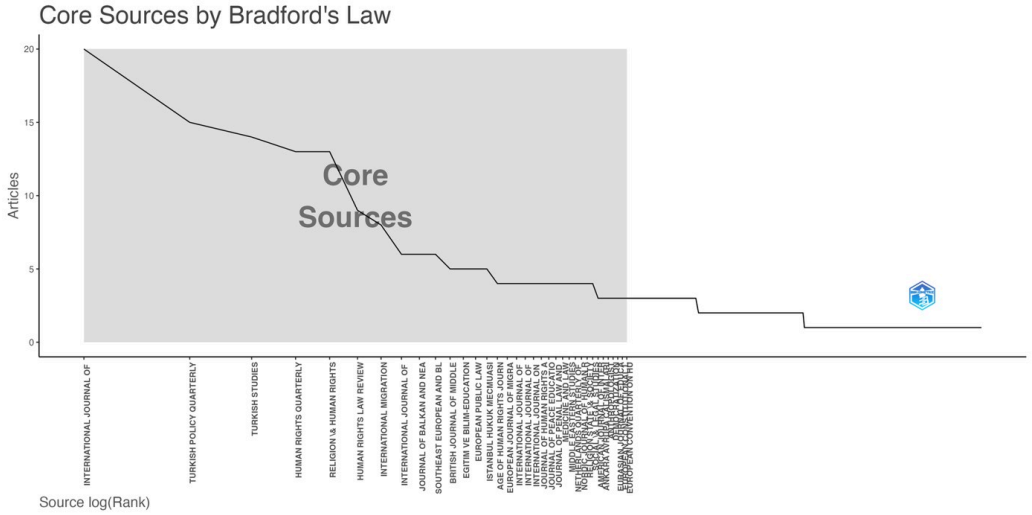

Şekil 5'te, Türkiye hakkında insan hakları alanında uluslararası yayın yapmayı hedefleyen bir araştırmacının Bradford Saçılım Yasası'na göre öncelikle başvurması gereken çekirdek yayınlar görülmektedir. Gri kısım (Zone 1) çekirdek dergi alanını ifade etmektedir. Zone 1'e dahil dergilerin makale sayıları ve kümülatif frekansları[52] incelendiğinde, yayın üretiminin belirli sayıdaki dergide yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

[49] Eugene Garfield, 'Bradfords Law and Related Statistical Patterns' *Essays of an Information Scientist*, (1979-80) 4 476, 476-483.

[50] Ibid.

[51] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

[52] "Kümülatif Frekans" terimi, sıralanan dergilerin makale sayılarını ardışık olarak toplayarak elde edilen birikimli toplamı ifade eder. Yani bir dergi ile başlayan toplam; o dergiden önce gelen dergilerin makale sayısı ile eklenerek büyür. Bu sayede çekirdek kaynakların alandaki yayın etkinliği, yalnızca tek tek katkılara değil, bir birikimin parçaları olarak görülebilir Bkz. 'Cumulative Frequency and Relative Frequency', https://stats.libretexts.org/Bookshelves/Introductory_Statistics/Inferential_Statistics_and_Probability_-_A_Holistic_Approach_(Geraghty)/02%3A_Displaying_and_Analyzing_Data_with_Graphs/2.05%3A_Graphs_of_Numeric_Data/2.5.05%3A_Cumulative_Frequency_and_Relative_Frequency (Erişim Tarihi 11 Eylül 2025).

International Journal of Human Rights 20 yayın (kümülatif frekans 20) ile ilk sırada yer almaktadır. Onu *Turkish Policy Quarterly* 15 yayın (kümülatif frekans 35) ve *Turkish Studies* 14 yayın (kümülatif frekans 49) ile izlemektedir. Bu dergileri *Human Rights Quarterly* 13 yayın (kümülatif frekans 62) ve *Religion & Human Rights* 13 yayın (kümülatif frekans 75) , *Human Rights Law Review* 9 yayın (kümülatif frekans 84) ile, *International Migration* ise 8 yayın (kümülatif frekans 92) ile takip etmektedir.

Sonraki grupta *International Journal of Human Rights and Constitutional Studies* Degisi 6 yayın (kümülatif frekans 98), *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 6 yayın (kümülatif frekans 104) ve *Southeast European and Black Sea Studies* 6 yayın (kümülatif frekans 110) ile yer almaktadır. Bunları, *British Journal of Middle Eastern Studies* 5 yayın (kümülatif frekans 115), *Eğitim ve Bilim-Education and Science* 5 yayın (kümülatif frekans 120), *European Public Law* 5 yayın (kümülatif frekans 125) ve *İstanbul Hukuk Mecmuası* 5 yayın (kümülatif frekans 130) ile takip etmektedir.

4 yayın ve altındaki gubu oluşturan dergiler ise şu şekildedir: *Age of Human Rights Journal* 4 yayın (kümülatif frekans 134), *European Journal of Migration and Law* 4 yayın (kümülatif frekans 138), *International Journal of Human Rights in Health Care* 4 yayın (kümülatif frekans 142), *International Journal of Refugee Law* 4 yayın (kümülatif frekans 146), *International Journal on Minority and Group Rights* 4 yayın (kümülatif frekans 150), *Journal of Human Rights and Social Work* 4 yayın (kümülatif frekans 154), *Journal of Peace Education* 4 yayın (kümülatif frekans 158), *Journal of Penal Law and Criminology-Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 4 yayın (kümülatif frekans 162), *Medicine and Law* 4 yayın (kümülatif frekans 166), *Middle Eastern Studies* 4 yayın (kümülatif frekans 170), *Netherlands Quarterly of Human Rights* 4 yayın (kümülatif frekans 174), *Nordic Journal of Human Rights* 4 yayın (kümülatif frekans 178), *Religion State & Society* 4 yayın (kümülatif frekans 182) ve *Social & Legal Studies* 4 yayın (kümülatif frekans 186), *American Journal of International Law* 3 yayın (kümülatif frekans 189), *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi-Ankara Review of European Studies* 3 yayın (kümülatif frekans 192), *Anthropologist* 3 yayın (kümülatif frekans 195), *Democratization* 3 yayın (kümülatif frekans 198), *Eurasian Journal of Educational Research* 3 yayın (kümülatif frekans 201), *European Constitutional Law Review* 3 yayın (kümülatif frekans 204) ve *European Convention on Human Rights Law Review* 3 yayın (kümülatif frekans 207) ile Zone 1 grubu tamamlanmaktadır.

Tablo 3'te küresel (*global*) olarak en fazla atıf alan yayınlar yer almaktadır. Yayınlar sütunun yanında yer alan ikinci sütun toplam atfı, ikinci sütun yıl başına düşen toplam atfı göstermektedir.

Küresel atıf bibliyometrik analizlerde sıkça başvurulan ve yayınların atıf performansını gösteren analiz tekniklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bir yayının Dünya genelindeki diğer araştırmacılar tarafından kaç kez atıf aldığını ifade eden bu metrik, bir yayının popülerliğini, alan ile ilgisini ve önemini ortaya koymaktadır.[53]

Buna göre, en yüksek küresel atıf alan yayın Schimmelfennig, Engert ve Knobel (2003) tarafından kaleme alınan "Costs, Commitment and Compliance: The Impact of EU Democratic Conditionality on Latvia, Slovakia and Turkey" başlıklı yayındır. Çalışma toplam 212 atıf alırken, yıllık ortalama 9,22 atıf ile alanyazında öne çıkmaktadır. Bu yayını Shakhsari (2014) tarafından yazılan "The Queer Time of Death: Temporality, Geopolitics, and Refugee Rights" başlıklı yayın 115 atıf ve 9,57 yıllık ortalama ile takip etmektedir. Üçüncü sırada ise Farley, Baral, Kiremire ve Sezgin'in (1998) "Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder" başlıklı yayını 107 atıf ve 3,82 yıllık ortalama ile yer almaktadır.

Dördüncü sırada Ewing ve Hendy (2010) tarafından kaleme alınan "The Dramatic Implications of Demir and Baykara" başlıklı yayın 100 atıf-6,25 yıllık ortalama ile dikkat çekmektedir. Bunu Topak'ın (2014) "The

[53] R M Batista-Canino, L Santana-Hernandez ve P Medina-Brito, 'A Scientometric Analysis on Entrepreneurial Intention Literature: Delving Deeper into Local Citation' *Heliyon* (2023) 9 (1) 1, 2.

Biopolitical Border in Practice: Surveillance and Death at the Greece–Turkey Borderzones" yayını 95 atıf-7,92 yıllık ortalama ile izlemektedir. İçduygu ve Toktaş'ın (2002) "How do Smuggling and Trafficking Operate via Irregular Border Crossings in the Middle East? Evidence from Fieldwork in Turkey" başlıklı yayını ise toplam 90 atıf ve 3,75 yıllık ortalama ile sıralamada yer almaktadır.

Baser, Akgönül ve Öztürk'ün (2017) "Academics for Peace in Turkey: A Case of Criminalising Dissent and Critical Thought via Counterterrorism Policy" başlıklı yayını 87 atıf ve 9,67 yıllık ortalama ile öne çıkmaktadır. Green'in (2005) "Disaster by Design: Corruption, Construction and Catastrophe" başlıklı yayını 76 atıf ve 3,62 yıllık ortalama ile listede bulunmaktadır. Bu yayını, Vakulenko'nun (2007) "Islamic Headscarves and the European Convention on Human Rights: An Intersectional Perspective" başlıklı yayını 71 atıf ve 3,74 yıllık ortalama 3,74 ile takip etmektedir. Ayata ve Tütüncü'nün (2008) "Party Politics of the AKP (2002-2007) and the Predicaments of Women at the Intersection of the Westernist, Islamist and Feminist Discourses in Turkey" başlıklı yayını ise 68 atıf 3,78 yıllık ortalama ile en çok atıf alan ilk on yayın arasında yer almaktadır.

Tablo 3

*En Fazla Küresel (*Global*) Atıf Alan Yayınlar (İlk 10)*

Yayın	Toplam Atıf	Yıllara Göre Atıf Ortalaması
Schimmelfennig, F., Engert, S. and Knobel, H. (2003). Costs, Commitment and Compliance: The Impact of EU Democratic Conditionality on Latvia, Slovakia and Turkey. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 41, 495-518.	212	9,22
Shakhsari, S. (2014). The Queer Time of Death: Temporality, Geopolitics, and Refugee Rights. *Sexualities*, 17(8), 998-1015.	115	9,58
Farley, M., Baral, I., Kiremire, M., & Sezgin, U. (1998). Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder. *Feminism & Psychology*, 8(4), 405-426.	107	3,82
K.D. Ewing, Hendy, J. (2010). The Dramatic Implications of Demir and Baykara, *Industrial Law Journal*, 39(1), 2–51.	100	6,25
Topak, Ö. E. (2014). The Biopolitical Border in Practice: Surveillance and Death at the Greece-Turkey Borderzones. *Environment and Planning D: Society and Space*, 32(5), 815-833.	95	7,92
Içduygu, A. and Toktas, S. (2002). How do Smuggling and Trafficking Operate via Irregular Border Crossings in the Middle East? Evidence from Fieldwork in Turkey. *International Migration*, 40, 25-54	90	3,75
Baser, B., Akgönül, S., & Öztürk, A. E. (2017). "Academics for Peace" in Turkey: A Case of Criminalising Dissent and Critical Thought via Counterterrorism Policy. *Critical Studies on Terrorism*, 10(2), 274-296.	87	9,67
Green, P. (2005). Disaster by Design: Corruption, Construction and Catastrophe, *The British Journal of Criminology*, 45(4), 528-546.	76	3,62
Vakulenko, A. (2007). `Islamic Headscarves' and the European Convention On Human Rights: an Intersectional Perspective. *Social & Legal Studies*, 16(2), 183-199.	71	3,74
Ayata, A. G., & Tütüncü, F. (2008). Party Politics of the AKP (2002–2007) and the Predicaments of Women at the Intersection of the Westernist, Islamist and Feminist Discourses in Turkey . *British Journal of Middle Eastern Studies*, 35(3), 363-384.	68	3,78

Tablo 4'de yine bibliyometrik analizlerde kullanılan bir diğer metrik olan yerel atıf (*local citation*) değerleri görülmektedir. Yerel atıf, bir yayının yalnızca bu çalışmada kullanılan veri seti içindeki diğer yayınlar tarafından kaç kez atıf aldığını göstermektedir. Bu ölçüm, yayının küresel literatürdeki toplam görünürlüğünden ziyade, analiz edilen koleksiyon içindeki etki ve bağlantı düzeyini ortaya koymaktadır.[54]

Analiz edilen çalışmalar arasında en yüksek yerel atıf alan yayın, Hale'in (2011) "Human Rights and Turkey's EU Accession Process: Internal and External Dynamics, 2005–10" başlıklı yayınıdır. Çalışma, 6 yerel

[54] Ibid.

ve 7 küresel atıf almış, bu oran %85,71 gibi yüksek bir yerel atıf yoğunluğuna işaret etmektedir. Bunu, Baser, Akgönül ve Öztürk'ün (2017) "Academics for Peace in Turkey: A Case of Criminalising Dissent and Critical Thought via Counterterrorism Policy" başlıklı yayını takip etmektedir. Çalışma 5 yerel ve 87 küresel atıf almış, yerel atıf oranı %5,75 olarak hesaplanmıştır. Arat ve Nuñez'in (2017) "Advancing LGBT Rights in Turkey: Tolerance or Protection?" başlıklı yayını 4 yerel ve 11 küresel atıf (%36,36) ile dikkat çekmektedir. Roys ve Turkut'un (2018) "Turkey's Post-Coup 'Purification Process': Collective Dismissals of Public Servants under the European Convention on Human Rights" başlıklı yayını ise 4 yerel, 13 küresel atıf (%30,77), Aydın ve Avincan'ın (2020) "Intellectual Crimes and Serious Violation of Human Rights in Turkey: A Narrative Inquiry" başlıklı yayını ise 4 yerel ve 10 küresel atıf (%40,00) ile öne çıkmaktadır.

Daha düşük yerel atıf düzeyinde kalan yayınlar arasında Bleiberg'in (2005) "Unveiling the Real Issue: Evaluating the European Court of Human Rights' Decision to Enforce the Turkish Headscarf Ban in Leyla Sahin v. Turkey" başlıklı yayını 3 yerel ve 23 küresel atıf (%13,04) ile yer almaktadır. Karaman-Kepenekci'nin (2006) "A Study of University Students' Attitudes Towards Children's Rights in Turkey" başlıklı yayını 3 yerel ve 13 küresel atıf (%23,08) ile dikkat çekmektedir. Mousseau'nun (2006) "Democracy, Human Rights and Market Development in Turkey: Are They Related?" başlıklı yayını 3 yerel ve 15 küresel atıf (%20,00) ile listede bulunmaktadır. Çayır'ın (2009) "Preparing Turkey for the European Union: Nationalism, National Identity and 'Otherness' in Turkey's New Textbooks" başlıklı yayını 3 yerel ve 26 küresel atıf (%11,54) alırken, Kaliber ve Tocci'nin (2010) "Civil Society and the Transformation of Turkey's Kurdish Question" başlıklı yayını 3 yerel ve 23 küresel atıf (%13,04) ile yer almaktadır.

Tablo 4

*En Fazla Yerel (*Local*) Atıf Alan Yayınlar (İlk 10)*

Yayınlar	Yerel Atıflar	Küresel Atıflar	Yerel/Küresel Atıf oranı (%)
Hale, W. (2011). Human Rights and Turkey's EU Accession Process: Internal and External Dynamics, 2005–10. *South European Society and Politics,* 16(2), 323-333.	6	7	85,71
Baser, B., Akgönül, S., & Öztürk, A. E. (2017). "Academics for Peace" in Turkey: a case of criminalising dissent and critical thought via counterterrorism policy. *Critical Studies on Terrorism*, 10(2), 274-296.	5	87	5,75
Arat, Z.F.K, Nuñez, C. (2017). Advancing LGBT Rights in Turkey: Tolerance or Protection? *Human Rights Review* 18, 1-19.	4	11	36,36
Roys T, Turkut E. (2018), Turkey's Post-Coup 'Purification Process': Collective Dismissals of Public Servants under the European Convention on Human Rights, *Human Rights Law Review*, Volume 18, 3, 539-565.	4	13	30,77
Aydin, H. & Avincan, K. (2020). Intellectual Crimes and Serious Violation of Human Rights in Turkey: A Narrative Inquiry. *The International Journal of Human Rights*, 24(8), 1127-1155.	4	10	40,00
Bleiberg, B. (2005). Unveiling the Real Issue: Evaluating the European Court of Human Rights' Decision to Enforce the Turkish Headscarf Ban in Leyla Sahin v. Turkey, 91 *Cornell Law Review*, 129, 13-170.	3	23	13,04
Karaman-Kepenekci, Y. (2006). A Study of University Students' Attitudes Towards Children's Rights in Turkey. *The International Journal of Children's Rights*, *14*(3), 307-318.	3	13	23,08
Mousseau D. Y. (2006). Democracy, Human Rights and Market Development in Turkey: Are They Related? *Government and Opposition,* 41(2), 298-326.	3	15	20,00
Çayir, K. (2009). Preparing Turkey for the European Union: Nationalism, National Identity and 'Otherness' in Turkey's New Textbooks. *Journal of Intercultural Studies*, 30(1), 39-55.	3	26	11,54
Kaliber, A., & Tocci, N. (2010). Civil Society and the Transformation of Turkey's Kurdish Question. *Security Dialogue*, 41(2), 191-215.	3	23	13,04

B. Yazar Analizi

Tablo 5'de en fazla yayın yapan yazarların listesi yer almaktadır. Yazarların üretkenlik düzeyleri incelendiğinde, bazı isimlerin alanda daha öne çıktığı görülmektedir. En fazla yayın yapan yazarlar arasında Demet Yalcin Mousseau ve Abdülkerim Şen beşer yayın ile ilk sırada yer almaktadır. Bunları, Köksal Avincan, Hasan Aydın, Başak Çalı, Emre Turkut ve Olgun Akbulut dörder yayın ile takip etmektedir.

Üçer yayına sahip bir grup yazar ise alanyazında önemli katkılar sunmaktadır. Bu grupta Berdal Aral, Kenan Çayır, Cheryl L. Hughes, Meltem İneli Ciğer, Dilek Kurban, Ergun Özbudun, Füsun Türkmen, Özgür Ulubey ve Engin Yıldırım bulunmaktadır.

Tablo 5

En Çok Yayın Yapan Yazarlar (3 ve daha fazla makale)

Yazar	Yayın Sayısı
Demet Yalcin MOUSSEAU	5
Abdülkerim ŞEN	5
Köksal AVİNCAN	4
Hasan AYDIN	4
Başak ÇALI	4
Emre TURKUT	4
Olgun AKBULUT	4
Berdal ARAL	3
Kenan ÇAYIR	3
Chery L. HUGHES	3
Meltem İNELİ CİĞER	3
Dilek KURBAN	3
Ergun ÖZBUDUN	3
Füsun TÜRKMEN	3
Özgür ULUBEY	3
Engin YILDIRIM	3

Lotka Yasası[55] belirli bir bilimsel alanda yayın yapan yazarların üretkenliğini ölçmek için kullanılan bibliyometrik bir analiz türüdür. Bu yasaya göre bir alanda çok sayıda yazar birkaç makale yazarken az sayıda yazar ise çok sayıda makale yazmakta böylece yazarlar ile yayınlar arasındaki asimetrik ilişki ortaya çıkmaktadır.[56] Bu yönüyle Lotka Yasası, az yayın yapan ile çok yayın yapan yazarlar arasındaki farkı ortaya koyabilen bir üretkenlik ölçme aracı olarak kullanılmaktadır.

[55] Alfred J. Lotka "The Frequency Distribution of Scientific Productivity *Journal of the Washington Academy of Sciences* 1926 16(2) 317, 317-323.

[56] Alon Friedman 'The Power of Lotka's Law Through the Eyes of R' *Romanian Statistical Review* 2015 2 69, 70.

Şekil 6

Lotka Yasası'na Göre Yazar-Yayın İlişkisi[57]

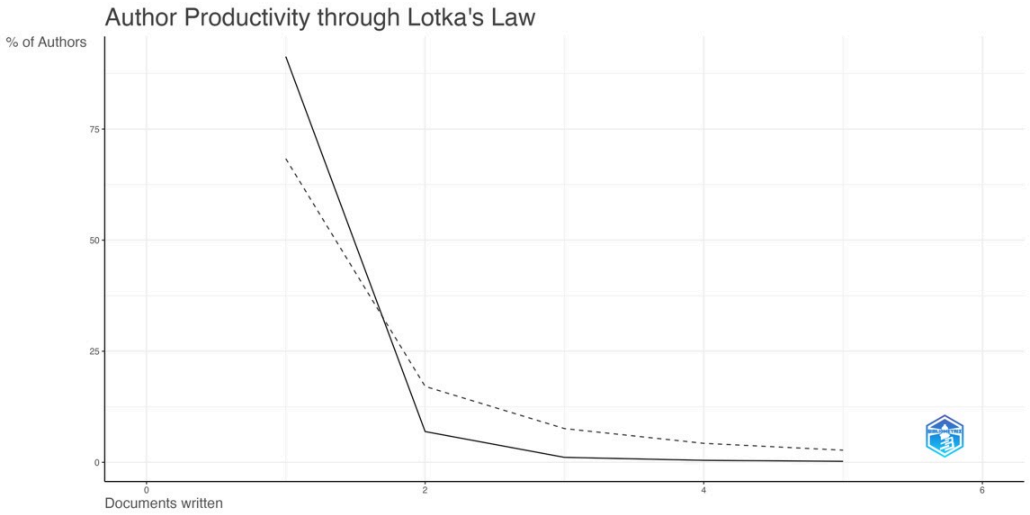

Şekil 6'da insan hakları alanında Türkiye hakkında yayın yapan yazarların üretkenliklerini gösteren Lotka Yasası Grafiği yer almaktadır. Grafikteki kesik çizgi Lotka Yasası'na göre teorik (ideal) dağılımını gösterirken, düz çizgi ise yaptığımız analizin modelini temsil etmektedir. Lotka Yasası tek yayın yapan yazarların sayısının toplam yazar sayısının % 60'ı olmasını beklerken, iki yayın yapan yazar sayısının tek yayın yapan yazar sayısının1/4'üne, üç yayın yapan yazar sayısının ise iki yayın yapan yazar sayısının 1/9'una karşılık gelmesini bekler. Bu, *n* katkı yapan kişi sayısının $1/n^2$ oranında azaldığını göstermektedir.[58]

Tablo 6

Lotka Yasası'na Göre Yazar-Yayın İlişkisi İstatistikleri

Doküman	Yazar Sayısı	Oran
1	818	0,913
2	62	0,069
3	10	0,011
4	4	0,004
5	2	0,002

Şekil 6, Tablo 6 ile birlikte değerlendirildiğinde yayınların yazar sayılarına göre dağılımı tespit edilebilir. Buna göre yayınların büyük çoğunluğunun tek yazarlı olduğu görülmektedir. Toplam 818 yayın tek yazar tarafından kaleme alınmış olup, bu durum tüm yayınların %91,3'ünü oluşturmaktadır. İki yazarlı yayınların sayısı 62'dir ve toplam içerisindeki oranı %6,9'dur. Üç yazarlı yayınlar 10 adet ve toplam yayınların %1,1'ini; dört yazarlı yayınlar 4 adet ve toplam yayınların %0,4'ünü ve beş yazarlı yayınlar ise 2 adet ve toplam yayınların %0,2'ini meydana getirmektedir.

Bu dağılım, Türkiye hakkında insan hakları alanında yapılan uluslararası yayınların büyük ölçüde tek yazarlı olarak üretildiğini, çok yazarlı çalışmaların ise oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir.

[57] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

[58] Lotka (n 1) 323.

Tablo 7
Yazarların Ülkeleri (2 ve daha fazla yayın)

Ülke	Yayınlar (Makale)	Tek Ülkeli Yayın	Uluslararası Ortak Yazarlı Yayın	Uluslararası Ortak Yazarlı Yayın Oranı %
Türkiye	220	207	13	5,9
Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	74	68	6	8,1
Birleşik Krallık	67	51	16	23,9
Almanya	25	22	3	12
Hollanda	22	18	4	18,2
Kanada	17	13	4	23,5
Belçika	12	10	2	16,7
İrlanda	8	5	3	37,5
Yunanistan	7	4	3	42,9
İtalya	7	7	0	0
Norveç	7	5	2	28,6
İsveç	7	6	1	14,3
Avusturya	6	4	2	33,3
Kıbrıs	6	5	1	16,7
Avustralya	5	4	1	20
Polonya	4	3	1	25
Finlandiya	3	3	0	0
Macaristan	3	3	0	0
Irak	3	1	2	66,7
Yeni Zelanda	3	3	0	0
Güney Afrika	3	3	0	0
İspanya	3	3	0	0
Azerbaycan	2	2	0	0
Çekya	2	1	1	50

Sorumlu yazarların ülkelerine (*Corresponding Author's Countries*) göre yapılan analizin sonuçları Tablo 7'de görülmektedir. Burada iki ana metrik yer almaktadır. İlki yazarın aynı ülkeden olduğu tek ülkeli yayın sayısı [*Single Country Articles (SCP)*] diğeri ise yazarların farklı ülkelerden olduğu ortak yazarlı yayın [*Multiple Country Articles (MCP)*] sayısıdır.

Yayınların ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye açık ara önde gözükmektedir. Türkiye'de toplam 220 makale üretilmiş, bunların 207'si tek yazarlı, 13'ü ise uluslararası ortak yazarlı çalışmalardan oluşmaktadır. Türkiye'yi 74 makale ile ABD takip etmekte olup, bu çalışmaların 68'i tek yazarlı, 6'sı çok yazarlı yayınlardır. Birleşik Krallık ise 67 makale ile üçüncü sırada yer almakta; bunların 51'i tek yazarlı, 16'sı uluslararası ortaklıdır.

Almanya 25, Hollanda 22 ve Kanada 17 yayın ile alanyazına katkı sunmaktadır. Bu ülkelerde tek yazarlı yayınların sayısı sırasıyla 22, 18 ve 13 iken; çok yazarlı yayınlar 3, 4 ve 4'tür. Daha düşük sayıda katkı sağlayan ülkeler arasında Belçika (12), İrlanda (8), Yunanistan (7), İtalya (7), Norveç (7) ve İsveç (7) bulunmaktadır. Bu ülkelerde uluslararası ortak yazarlı yayınların oranı değişmekle birlikte, özellikle İtalya'da tüm çalışmaların tek yazarlı olduğu dikkat çekmektedir.

Avusturya ve Kıbrıs'ın altışar yayını, Avustralya'nın 5, Polonya'nın 4, Finlandiya ve Macaristan'ın üçer yayını bulunmaktadır. Irak, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve İspanya da üçer yayın ile listede yer almaktadır. Azerbaycan ve Çekya ikişer Brezilya ise tek bir yayın ile temsil edilmektedir

Bu tablo, Türkiye'nin konuya ilişkin alanyazında merkezî bir konumda olduğunu, diğer ülkelerin katkılarının ise daha sınırlı ve çoğunlukla uluslararası işbirlikleri üzerinden gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 8

Yazarların Kurumsal Bağlantıları (İlk 10)

Yazarların Kurumsal Bağlantıları	Yayın (makale)
Ankara Üniversitesi	34
Hacettepe Üniversitesi	29
Bilkent Üniversitesi	28
İstanbul Üniversitesi	28
Koç üniversitesi	27
İstanbul Bilgi Üniversitesi	23
Boğaziçi Üniversitesi	20
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	19
Marmara Üniversitesi	18
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	18

Tablo 8'de yazarların kurumsal bağlantıları incelendiğinde, Türkiye'deki belirli üniversitelerin alana yön verdiği görülmektedir. En fazla yayına sahip kurum 34 makale ile Ankara Üniversitesi'dir. Hacettepe Üniversitesi 29 yayın ile ikinci sırada, Bilkent Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi ise yirmisekizer yayın ile üçüncü sırada yer almaktadır. Koç Üniversitesi 27, İstanbul Bilgi Üniversitesi 23, Boğaziçi Üniversitesi 20 yayın ile öne çıkan diğer kurumlardır.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 19, Marmara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi ise onsekizer yayın ile listede yer almaktadır.

C. Kavram Analizi

Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları yayınlarında öne çıkan kavramları çeşitli yönlerden analiz etmek mümkündür. Bunlardan biri olan "birlikte oluşum ağı" (*Co-occurrence Network*) belirli kelimelerin aynı metinde veya veri kümesinde birlikte ne sıklıkta göründüğünü temsil etmektedir. Bu şekilde metinlerde en sık kullanılan kelimeler görselleştirilerek alanyazındaki trendlerin nasıl şekillendiğine dair fikir vermektedir.

Şekil 7'de hem yazarların kullandığı hem de WoS tarafından yayının içeriğine göre üretilen anahtar kelimelerin (*Keyword Plus*) toplamının meydana getirdiği birlikte oluşum ağı yer almaktadır. Her renk ayrı bir kelime grubunu temsil etmektedir. Yuvarlağın büyüklüğü ise o kelimenin yoğunluğunu ifade etmektedir.

Ağın merkezinde "Turkey (Türkiye)" ve "human rights (insan hakları)" kavramlarının bulunduğu ve diğer temaların bu iki kavram etrafında kümelendiği görülmektedir.

Kırmızı küme, doğrudan insan hakları ile siyaset ve politika ilişkisini göstermektedir. Bu kümede "politics (siyaset)", "policy (siyasa)", "democracy (demokrasi)", "civil society (sivil toplum)", "conflict (çatışma)", "violence (şiddet)", "identity (kimlik)", "torture (işkence)", "Kurds (Kürtler)", "European Union (Avrupa Birliği)", "impact (etki)", "international law (uluslararası hukuk)" ve "ECHR (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)" gibi kavramlar yer almaktadır.

Şekil 7

Anahtar Kelimelerin Birlikte Oluşum Ağı[59]

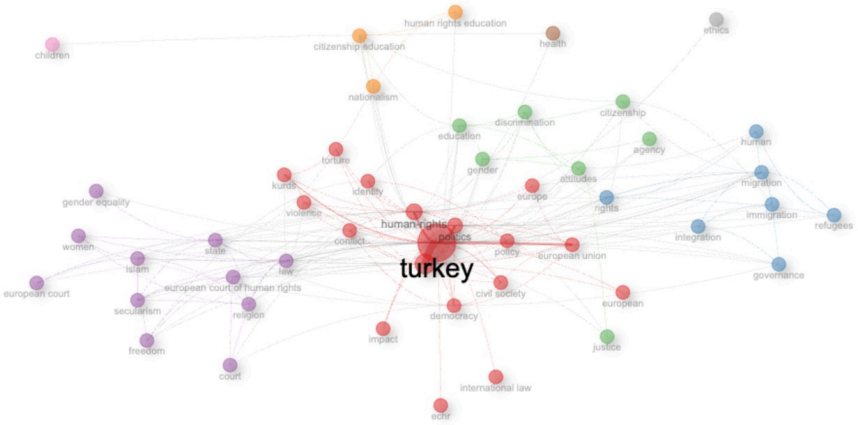

Yeşil küme daha çok toplumsal cinsiyet, eğitim ve vatandaşlık temaları etrafında şekillenmiştir. Burada "gender (toplumsal cinsiyet)", "education (eğitim)", "attitudes (tutumlar)", "discrimination (ayrımcılık)", "citizenship (vatandaşlık)", "agency (özneleşme)", "justice (adalet)" ve "rights (haklar)" öne çıkmaktadır.

Mor küme, hukuk, din ve özgürlük bağlamındaki tartışmaları içermektedir. Bu alanda "European Court of Human Rights (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi)", "state (devlet)", "law (hukuk)", "religion (din)", "Islam (İslam)", "secularism (sekülerizm)", "freedom (özgürlük)", "gender equality (toplumsal cinsiyet eşitliği)", "women (kadınlar)" ve "court (mahkeme)" kavramları bağlantı göstermektedir.

Mavi küme, göç ve mültecilik odaklıdır. Burada "migration (göç)", "immigration (göçmenlik)", "refugees (mülteciler)", "integration (entegrasyon)", "governance (yönetişim)" ve "human (insan)" öne çıkan kavramlardır.

Turuncu, kahverengi ve gri renkli küçük kümelerde ise "human rights education (insan hakları eğitimi)", "citizenship education (vatandaşlık eğitimi)", "nationalism (milliyetçilik)", "health (sağlık)" ve "ethics (etik)" gibi daha spesifik konular yer almaktadır.

Bu ağ genel olarak Türkiye hakkındaki insan hakları alanındaki uluslararası alanyazının siyaset, hukuk, toplumsal cinsiyet, göç, mültecilik ve eğitim temaları etrafında yoğunlaştığını ve farklı araştırma alanlarının birbiriyle bağlantılı şekilde işlendiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 8'de hem yazarların kullandığı hem de WoS tarafından yayının içeriğine göre üretilen anahtar kelimelerin (*Keyword Plus*) toplamının kullanım sıklığına göre oluşturduğu zamansal değişim yer almaktadır. Anahtar kelimelerin zaman içindeki kullanım sıklığına bakıldığında, özellikle "Turkey (Türkiye)" ve "human-rights/human rights (insan hakları)" terimlerinin belirgin bir artış gösterdiği görülmektedir. 2010'lu yıllardan itibaren her iki kavramın kümülatif kullanımı hızla artmış ve 2025 yılına gelindiğinde en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Bunun yanı sıra "European Union (Avrupa Birliği)" ve "law (hukuk)" terimleri orta düzeyde bir artış sergilerken, "politics (siyaset)", "democracy (demokrasi)", "migration (göç)" ve "European Court of Human Rights (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi)" kavramları daha sınırlı fakat düzenli bir artış göstermektedir.

[59] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

Şekil 8

Anahtar Kelimelerin Zamansal Değişimi (Trendler)[60]

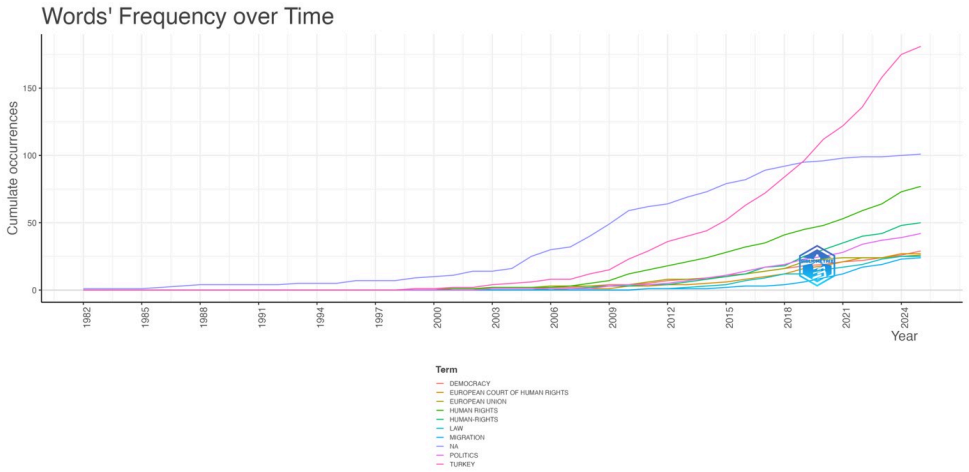

Grafikte yer alan "NA (tanımsız)" kategorisi ise sisteme girilmiş ancak anlamlı bir kavram kümesine yerleştirilememiş terimleri ifade etmektedir.

Genel eğilime bakıldığında Türkiye hakkındaki insan hakları çalışmalarında 2000'li yılların ortasından itibaren kavram çeşitliliğinin arttığını ve 2010 sonrasında özellikle Türkiye ve insan hakları temaları etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Şekil 9

Tematik Harita[61]

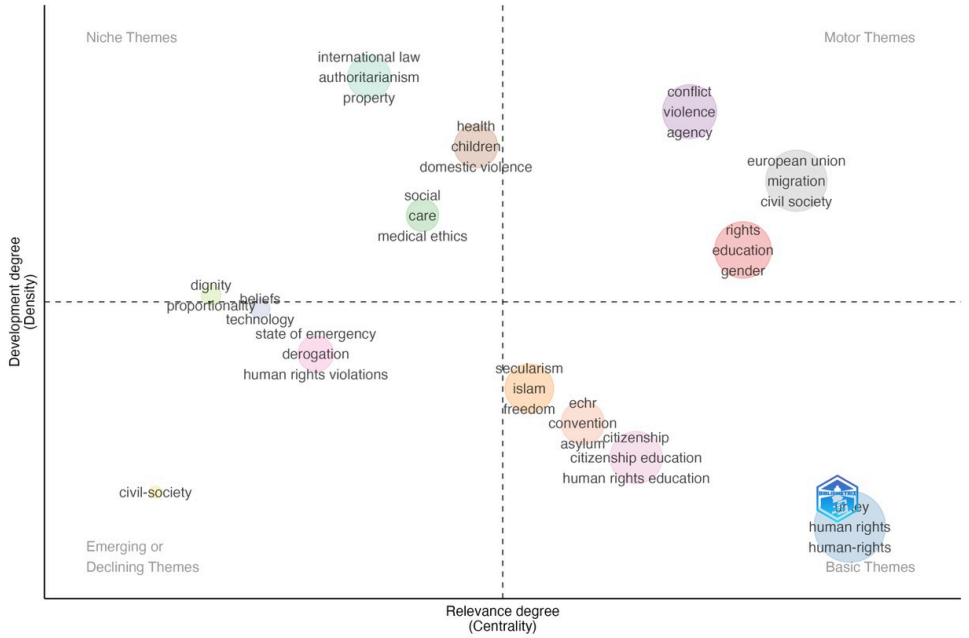

Şekil 9'da hem yazarların kullandığı hem de WoS tarafından yayının içeriğine göre üretilen anahtar kelimelerin (*Keyword Plus*) toplamından üretilen tematik harita yer almaktadır. Tematik harita, belirli bir bilimsel alanın belirli bir zaman diliminde ele aldığı çeşitli temaların veya konuların görsel bir temsilini

[60] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

[61] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

sağlarken, ilgili alanın temel kavramlarını ve bilimsel araştırmalar kapsamında farklı alanlar arasındaki etkileşimleri ortaya çıkarmak amacıyla eş-sözcük analizi yöntemi kullanılarak oluşturulmaktadır.[62] Burada, temalar merkeziyet (*centrality*) ve yoğunluk (*density*) derecelerine göre *x* ve *y* olmak üzere iki eksenli bir düzlemde konumlandırılması suretiyle meydana getirilmektedir.[63] Böylece öne çıkan temalar görsel bir dil ile anlatılmış olmaktadır.

Şekil 9 incelendiğinde dört kümeden (parçadan) oluştuğu görülmektedir: Niche themes (*niş temalar*), motor themes (*motor temalar*), emerging or declining themes (*ortaya çıkan veya gerileyen temalar*) ve basic themes (*temel temalar*).

Niş temalar (*niche themes*) kümesi "çevredeki ve gelişmiş"[64] temaları meydana getirmektedir. "International law (uluslararası hukuk)", "authoritarianism (otoriterlik)" ve "property (mülkiyet)" yer almaktadır. Bu konular görece düşük merkeziliğe sahip olmakla birlikte gelişmişlik düzeyleri yüksektir ve daha çok uzmanlaşmış araştırma alanlarını temsil etmektedir. Bunlar alanyazında henüz çok öne çıkmamış temalar olarak düşünülebilir.

Motor temalar (*motor themes*) kümesi "merkezi ve gelişmiş"[65] temaları meydana getirmektedir. conflict (çatışma)", "violence (şiddet)", "agency (özneleşme)", "European Union (Avrupa Birliği)", "migration (göç)", "civil society (sivil toplum)", "rights (haklar)", "education (eğitim)" ve "gender (toplumsal cinsiyet)" kavramları etrafında şekillenmektedir. Bu temalar hem yüksek merkeziliğe hem de yüksek yoğunluğa sahiptir ve alandaki araştırmaları yönlendiren güçlü kümeleri oluşturmaktadır.

Haritanın sol alt bölümünde görülen "ortaya çıkan veya gerileyen temalar (*emerging or declining themes*)" "çevredeki ve gelişmemiş"[66] temaları meydana getirmektedir. "Civil society (sivil toplum)", "dignity (onur)", "beliefs (inançlar)", "state of emergency (olağanüstü hâl)", "derogation (askıya alma)" ve "human rights violations (insan hakları ihlâlleri)" kavramlarıdır. Bu alanların literatürde ya geri planda kaldığı ya da önemini yitirmekte olduğu değerlendirilebilir.

Haritanın sağ alt bölümünde yer alan "temel temalar (*basic themes*)" "merkezi ve gelişmemiş"[67] temaları oluşturmaktadır. Bunlar alanyazında yerleşmiş temel konulara işaret eden temalar olarak da düşünülebilir. Alanyazının temelini oluşturan fakat gelişmişlik düzeyi düşük olan alanlardır. "Bu grupta "Turkey (Türkiye)", "human rights (insan hakları)"/"human-rights (insan-hakları)", "secularism (laiklik)", "Islam (İslam)", "freedom (özgürlük)", "ECHR (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)", "convention (sözleşme)", "asylum (iltica)", "citizenship (vatandaşlık)", "citizenship education (vatandaşlık eğitimi)" ve "human rights education (insan hakları eğitimi)" kavramları yer almaktadır.

Şekil 10, Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları yayınlarının eş-atıf ağını göstermektedir. Her düğüm (daire), bir kaynağı temsil etmekte ve düğümler arasındaki çizgiler, bu kaynakların aynı makalede birlikte atıfta bulunulma sıklığını göstermektedir. Eş-atıf analizi bir bilimsel alandaki önemli bağlantıları belirlemek, bilgi erişimini kolaylaştırmak ve bilimsel uzmanlık yapısını anlamak için kullanılan bir analiz türüdür ve zaman içinde alanların nasıl geliştiğini ve farklı uzmanlık alanları arasındaki ilişkileri anlamaya

[62] M.J. Cobo, A.G. López-Herrera, E. Herrera-Viedma ve F. Herrera, 'An Approach for Detecting, Quantifying, and Visualizing the Evolution of a Research Field: A Practical Application to the Fuzzy Sets Theory Field' (2011) 5 *Journal of Informetrics* 146, 147.

[63] Ibid.

[64] M Callon, JP Courtial ve F Laville, 'Co-word Analysis as a Tool for Describing the Network of Interactions between Basic and Technological Research: The Case of Polymer Chemistry' (1991) 22 *Scientometrics* 155, 166.

[65] Ibid.

[66] Ibid.

[67] Ibid.

yardımcı olabilmektedir.[69]

Şekil 10 incelendiğinde altı ayrı küme (*cluster*) biçiminde eş-atıf ağının oluştuğu görülebilir. Birlikte atıf ağı, Türkiye hakkındaki insan hakları alanyazınının belirli eksenler etrafında kümelendiğini göstermektedir.

Haritanın merkezinde Başak Çalı (2010) "The Logics of Supranational Human Rights Litigation, Official Acknowledgment, and Human Rights Reform: The Southeast Turkey Cases before the European Court of Human Rights, 1996-2006" çalışması yer almakta ve Senem Aydın-Düzgit ve Alper Kaliber (2016) "Encounters with Europe in an Era of Domestic and International Turmoil: Is Turkey a De-Europeanising Candidate Country?", Ahmet İçduygu (2011) "Interacting Actors: The EU and Civil Society in Turkey", İhsan Dağı (2004) "Rethinking Human Rights, Democracy, and the West: post-Islamist Intellectuals in Turkey", Bilgin Ayata ve Deniz Yükseker (2005) "A Belated Awakening: National and International Responses to the Internal Displacement of Kurds in Turkey" ve William Hale (2011) "Human Rights and Turkey's EU Accession Process: Internal and External Dynamics, 2005-10" gibi çalışmalarla birlikte Türkiye-AB ilişkileri, demokrasi ve insan hakları odaklı bir alanyazını temsil etmektedir.

İkinci güçlü küme Margaret E. Keck ve Kathryn Sikkink (1998) "Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics" eseri etrafında şekillenmiştir. Beth Simmons (2009) "Mobilizing for Human Rights: International Law in Domestic Politics", Martha Finnemore ve Kathryn Sikkink (1998) "International Norm Dynamics and Political Change", Erik Jan Zürcher (2004) "Turkey: A Modern History", Oona A. Hathaway (2002) "Do Human Rights Treaties Make a Difference?" ve Emilie Hafner-Burton ve Kiyoteru Tsutsui (2005) "Human Rights in a Globalizing World: The Paradox of Empty Promises" gibi eserlerle bağlantılı olan bu grup, uluslararası normlar, transnasyonal ağlar ve küresel insan hakları rejimleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Üçüncü küme Berk Esen ve Şebnem Gümüşçü'nün (2016) "Rising Competitive Authoritarianism in Turkey" çalışması etrafında toplanmıştır. Bu grup, Ceren Belge (2006) "Friends of the Court: The Republican Alliance and Selective Activism of the Constitutional Court of Turkey", Giorgio Agamben (2005) "State of Exception" ve

Şekil 10
Eş-Atıf Ağı (Yayınlar)[68]

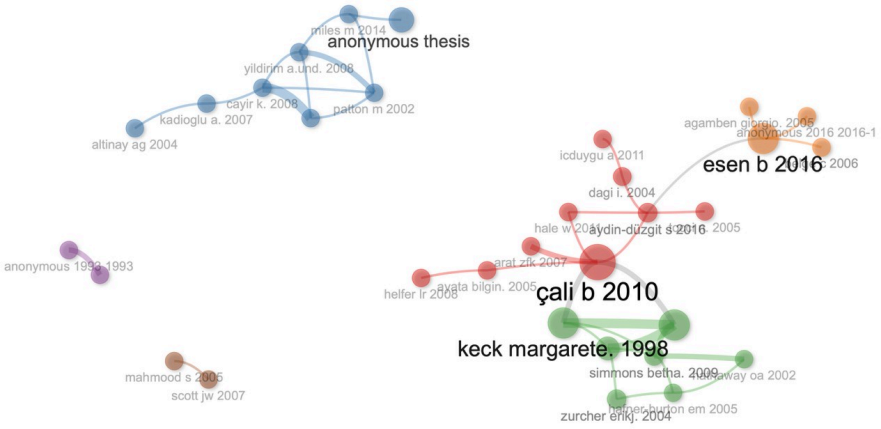

[68] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

[69] H Small, 'Co-citation in the Scientific Literature: A New Measure of the Relationship Between Two Documents' (1973) 24 (4) *Journal of the American Society for Information Science* 265, 265-269.

anonim kaynaklarla birlikte Türkiye'de otoriterleşme, demokratik gerileme ve siyasal krizleri konu edinmektedir.

Haritanın üst kısmında yer alan tezler (anonymous thesis) kümesi, Matthew Miles, A. Michael Huberman ve Johnny Saldaña (2014) "Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook", Ayşe Kadıoğlu (2005) "Civil Society, Islam and Democracy in Turkey: A Study of Three Islamic Non-Governmental Organizations" ve Ayşe Kadıoğlu (2007) "Denationalization of Citizenship? The Turkish Experience", Kenan Çayır (2007) "Tensions and Dilemmas in Human Rights Education", Ayşe Gül Altınay (2004) "The Myth of the Military-Nation: Militarism, Gender, and Education in Turkey" ve Ali Yıldırım ile Hasan Şimşek (2008) "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri" gibi eserlerle bağlantılıdır. Bu küme vatandaşlık, kimlik, eğitim ve toplumsal cinsiyet tartışmalarını ön plana çıkarmaktadır.

Daha küçük kümeler ise alanyazına teorik katkılar sunan çalışmalardan oluşmaktadır. Örneğin Saba Mahmood (2005) "Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject" ve Joan Wallach Scott (2007) "Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi" birlikte küçük bir grup olarak görünmekte; Fareed Zakaria (1997) "The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad" ve anonim kaynaklar da daha marjinal bir konumda yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde bu ağ haritası, alanyazının dört ana eksen etrafında yapılandığını ortaya koymaktadır: "AB-demokrasi-insan hakları", "uluslararası normlar ve transnasyonal ağlar", "otoriterleşme ve demokratik gerileme" ve "vatandaşlık-kimlik-toplumsal cinsiyet".

Şekil 11
Eş-Atıf Ağı (Yazarlar)[70]

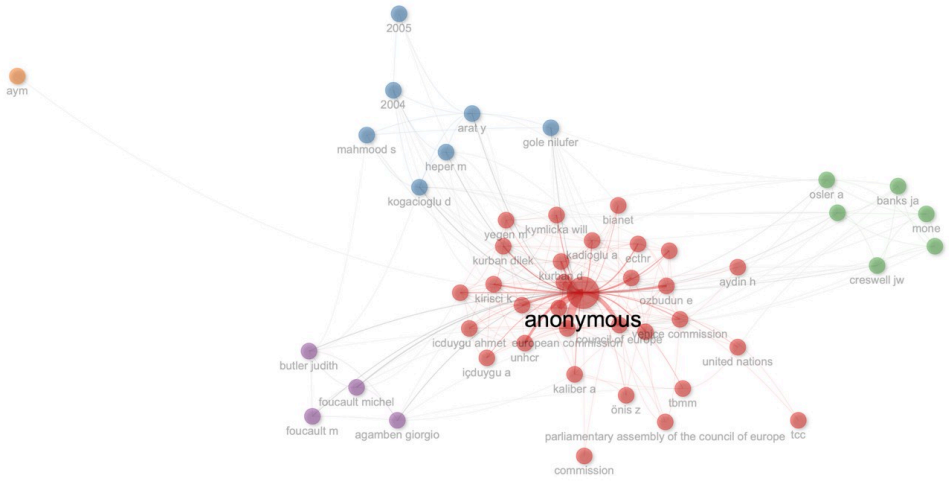

Şekil 11'de yazar temelli "birlikte atıf analizi" (*author co-citation analysis*) haritası yer almaktadır. Bu ağda yazarların aynı çalışmalarda birlikte atıf aldığı durumlar gösterilmektedir. Bu yöntem, alanyazında öne çıkan akademisyenlerin hangi entelektüel kümeler etrafında toplandığını ve alanın hangi teorik yaklaşımlar üzerinden şekillendiğini göstermektedir.

Ağın merkezinde yer alan "anonymous" düğümü, çoğunlukla yazar adı bulunmayan veya kurumsal nitelikli belgelerden (örneğin BM, Avrupa Konseyi, TBMM ve AİHM belgeleri) kaynaklanmaktadır. Bu durum alanyazında yalnızca akademik çalışmalara değil, aynı zamanda uluslararası örgütlerin ve yerel kurumların hazırladığı raporlara vb. kaynaklara da sıkça başvurulduğunu ortaya koymaktadır. Bu merkezin etrafında

[70] Şekil Biblioshiny ile üretilmiştir.

Ayşe Kadıoğlu, Ergun Özbudun, Ahmet İçduygu, Alper Kaliber, Ziya Öniş, Mehmet Akif Kirişci ve Dilek Kurban gibi yazarların çalışmaları yoğunlaşmakta ve kurumsal raporlarla birlikte alandaki başlıca referans noktalarını oluşturmaktadır. Ayrıca UNHCR, European Commission, TBMM ve Bianet gibi kurumların da bu merkezde görünür olması, literatürün yalnızca akademik değil aynı zamanda gündelik-politik üretimle de beslendiğini göstermektedir.

Ağın sol üst bölümünde konumlanan Metin Heper, Necla Arat, Nilüfer Göle, Dicle Koğacıoğlu ve Erik Jan Zürcher gibi yazarların çalışmaları, özellikle Türkiye'nin siyasal yapısı, devlet-toplum ilişkisi, demokratikleşme ve hukuk-siyaset etkileşimi üzerine yoğunlaşan bir alt kümeyi temsil etmektedir. Bu alan, 2000'li yılların başında Türkiye'deki siyasal dönüşümlere dair yapılan kapsamlı analizlerin alanyazında kalıcı bir iz bıraktığını ortaya koymaktadır. Sağ üstteki küçük küme ise John W. Creswell, Audrey Osler, James A. Banks gibi yazarların ve Milli Eğitim Bakanlığı (Ministry of National Education-MONE) tarafından basılan kitapların katkısıyla şekillenmiş olup, vatandaşlık eğitimi, pedagojik yaklaşımlar, yöntembilim ve insan hakları eğitimi alanındaki çalışmaları bir araya getirmektedir. Bu grup, insan hakları alanyazınının yalnızca hukuki ve siyasal değil, aynı zamanda eğitim bilimlerine odaklanan boyutunu da göstermektedir.

Ağın sol alt tarafında Michel Foucault, Judith Butler ve Giorgio Agamben gibi düşünürler yer almakta, insan hakları alanyazınına eleştirel-kuramsal bir boyut kazandırmaktadır. Bu küme, iktidar, biyopolitika, toplumsal cinsiyet ve modern devletin denetim mekanizmaları gibi konuların Türkiye bağlamında da tartışıldığını göstermektedir. Eleştirel kuramın bu şekilde ağın ayrı bir alt kümesi hâlinde belirginleşmesi alanyazının yalnızca ampirik ve betimleyici değil, aynı zamanda teorik çerçevelerle de beslendiğini ortaya koymaktadır.

Dikkat çeken bir diğer unsur ise Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) ağda bağımsız bir düğüm olarak görünmesidir. AYM sınırlı sayıda bağlantıya sahip olmasına rağmen doğrudan atıf yapılan bir kaynak olarak yer almaktadır.

Yazar temelli birlikte atıf analizi, Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları alanyazınının üç ana eksen etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır: (i) kurumsal raporlar ve yerel akademisyenlerin oluşturduğu ana akım yayınlar, (ii) siyasal yapı ve demokratikleşme çalışmaları, (iii) vatandaşlık ve eğitim ile ilgili yayınlar. Buna ek olarak, eleştirel kuramın alanyazına teorik bir derinlik kazandırdığı, AYM'nin ise görece marjinal bir konumda olmakla birlikte önemli bir referans aktörü olarak öne çıktığı görülmektedir.

IV. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Çalışmalar

Bu araştırma yalnızca WoS veri tabanında yer alan, insan hakları ile ilgili sosyal bilim kategorilerindeki ve İngilizce yayımlanmış makalelerle sınırlıdır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular WoS veritabanı kapsamı ile sınırlıdır. Bu tercih, analizin nesnel bir zeminde yürütülmesine katkı sağlamış olsa da, Türkiye'de Türkçe kaleme alınan ya da farklı veri tabanlarında (örneğin Scopus, HeinOnline, Google Scholar) yer alan pek çok çalışmayı kapsam dışında bırakmaktadır. Ayrıca analiz, yalnızca "Türkiye hakkında" olan yayınlarla sınırlandırıldığından, dolaylı veya karşılaştırmalı şekilde Türkiye'ye değinen bazı çalışmaların da dışarıda kalmasına neden olmuştur.

Çalışma esas olarak nicel veriler üzerinden gerçekleştirilmiş, yayınların içeriksel katkıları ya da uygulamaya dönük etkileri (örneğin içtihatlara, mevzuata veya politika belgelerine yansımaları) ayrıca incelenmemiştir. Buna rağmen elde edilen bulgular, Türkiye hakkında insan hakları alanında yapılan uluslararası yayınların bibliyometrik eğilimlerini ortaya koymaktadır. Bu eğilimler; yıllara göre artış hızı, yayımlandıkları dergilerin çeşitliliği, atıf örüntüleri, yazar işbirlikleri ve disiplinler arası dağılım gibi göstergeler üzerinden somutlaşmaktadır. Yayınların içerik çözümlemesine gidilmemiş olmakla birlikte, söz konusu göstergeler

alanın genel yönelimlerini ortaya koymakta ve gelecekte Türkiye hakkında insan hakları konulu akademik çalışmaların hangi boyutlarda derinleştirilebileceğine dair yol gösterici ipuçları sunmaktadır.

Gelecek araştırmalarda farklı veri tabanlarının birlikte kullanılması, Türkçe alanyazının dâhil edilmesi ve atıf dışındaki etki kanallarının (örneğin normatif veya uygulamaya dönük etkilerin) değerlendirilmesi, bu alana daha bütüncül bir bakış sağlayabilir.

V. Tartışma

Elde edilen bulgular, 1982–2025 yılları arasında Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları alanyazınının belirgin bir gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Toplam 625 yayın, yıllık ortalama %8,76'lık artış oranı ve 8,32 yıl gibi görece genç bir ortalama yaş, alanın dinamik ve canlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. 2005 sonrasında üretimde gözlenen hızlı yükseliş, 2020'li yıllarda en yüksek düzeyine ulaşmıştır. 1980'ler ve 1990'lardaki düşük üretim, Türkiye hakkındaki insan hakları başlıklarının o dönemde sınırlı bir akademik ilgiye sahip olduğunu gösterirken; 2000'lerle birlikte Avrupa Birliği üyelik süreci, otoriterleşme tartışmaları, göç ve sığınmacı meseleleri ile AİHM kararları gibi başlıklar bu artışın arka planını açıklamaktadır.

Yayın sayısı ile atıf yoğunluğu aynı tabloyu sunmamaktadır. En çok yayın yapılan kaynaklar ile en çok atıf alan kaynaklar örtüşmemektedir. Bu durum, geniş okur kitlesine sahip disiplinler arası dergilerin atıf bakımından öne çıkması, daha niş ve tema-odaklı dergilerin üretim yoğunluğunu taşımasıyla ilgili olabilir. İnsan hakları-siyaset bilimi kesişimindeki dergiler daha fazla görünürlük sağlarken, bölgesel ve konuya özgü dergiler üretim açısından belirleyici olmaktadır.

"Tezler" ve "anonim kaynaklar" kategorisinin yüksek atıf değerleriyle listede yer alması dikkat çekicidir. Bu, alanın yalnızca hakemli dergilerle sınırlı kalmadığını, tezler ve kurumsal raporların da bilgi dolaşımına katkı sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bu kaynakların akademik meşruiyet sınırları gözetilmeli, özellikle raporların ve tezlerin daha sonra makale ya da kitap olarak bilimsel dolaşıma girip girmediği ayrıca değerlendirilmelidir.

Bradford Saçılım Yasası bulguları, yayınların çekirdek bir grup dergide yoğunlaştığını, geri kalanının ise çok sayıda farklı dergiye dağıldığını göstermektedir. Bu tablo, alanda bilgi dolaşımının belirli kaynaklar etrafında merkezileştiğini ortaya koymaktadır.

Küresel atıf sayıları, AB uyum süreci, sınır rejimleri ve göç, toplumsal cinsiyet ve eşitsizlik, şiddet ve afet yönetimi gibi başlıkları ele alan yayınların öne çıktığını gösterirken, yerel atıf sayıları ise daha çok AB süreci, OHAL, akademik özgürlük ve LGBTİ+ hakları gibi iç tartışmalara yer veren yayınlara dikkat çekmektedir.

Yazarlara dair bulgular Lotka Yasası dağılımını doğrulamaktadır. Çok az yazar çok sayıda yayın üretirken, geniş bir grup yalnızca tek bir çalışmayla temsil edilmektedir. 400 tek yazarlı yayın, bireysel yazım geleneğini ve işbirliği eksikliğini göstermektedir. Uluslararası ortak yazarlık oranlarının düşük olması da bu tabloyu desteklemektedir. Türkiye merkezde yer almakla birlikte ABD ve Birleşik Krallık gibi ülkelerden gelen ortak yazarlı çalışmalar, daha dengeli bir görünüm ortaya koymaktadır.

Kurumsal dağılımda Ankara, Hacettepe, Bilkent, İstanbul, Koç ve İstanbul Bilgi gibi üniversitelerin öne çıkması, Türkiye hakkındaki insan hakları yayınların üretiminin belirli üniversitelerde yoğunlaştığını göstermektedir.

Kavramsal analizler, alanyazının dört ana tema etrafında yoğunlaştığını göstermektedir: siyaset-demokrasi-haklar; hukuk-din-özgürlük; göç-mültecilik; eğitim-vatandaşlık-toplumsal cinsiyet. Motor temalar güçlü biçimde ilerlerken, temel konuların derinleşmeye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Otoriterlik, mülkiyet ya da uluslararası hukuk gibi niş başlıklar ise yapılacak yeni araştırmalar için özgün katkı imkânı sunmaktadır.

Eş-atıf ağları teori, politika ve uygulama arasındaki etkileşimi görünür kılmaktadır. Anonim kaynakların akademik çalışmalarla birlikte kullanılması, alana hem pratik hem de kuramsal bir boyut kazandırmaktadır. Ancak bu kaynakların meşruiyet sınırları dikkate alınmalıdır. Genel olarak bakıldığında, Türkiye hakkındaki insan hakları alanyazını yalnızca ampirik verilerle değil, aynı zamanda eleştirel kuram ve karşılaştırmalı perspektiflerle de beslenmektedir.

VI. Sonuç

Akademi, insan haklarına ilişkin bilgiyi üreten ve dolaşıma sokan ve bazen yeniden tanımlayan bir aktördür. Bu çalışma, akademinin Türkiye hakkındaki insan hakları bilgisinin üretiminde ve yayılımında üstlendiği çok katmanlı rolü ve bu ilişkinin akademik bilgi üretiminde nasıl bir görünüm kazandığını, son kırk yılda oluşan uluslararası alanyazınını merkeze alarak incelemektedir.

Elde edilen bulgular, insan hakları alanındaki akademik üretimin belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Ancak bu artış, içerik derinliği ve tematik çeşitlilik açısından dengeli bir gelişmeye işaret etmemektedir. Yayınların büyük kısmının benzer konular etrafında toplanması ve çoğunun tek yazarlı olması, alanın niteliksel zenginliğinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Üretimin belirli üniversiteler ve dar bir akademisyen/araştırmacı grubu etrafında yoğunlaşması da uluslararası ve disiplinler arası işbirliklerinin kısıtlılığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla sayısal büyümeye rağmen alanyazın, yapısal olarak dengesiz bir görünüm sunmaktadır.

2005 yılı sonrasında insan hakları yayınlarındaki hızlı artış, Türkiye'nin hem iç siyasetinde hem de dış ilişkilerinde yaşanan dönüşümlerin akademik üretime doğrudan yansıdığını göstermektedir. AB'ye uyum süreci, AİHM kararları, demokratikleşme tartışmaları, göç ve olağanüstü hâl uygulamaları gibi gelişmeler, akademik üretimin yoğunlaştığı yıllarla örtüşmektedir. Bu eğilim, Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları alanyazınının güncel gelişmelere duyarlı ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye merkezli üretimin görece sınırlı kalması, uluslararası alanyazına yapılan katkının büyük ölçüde yabancı üniversitelerde çalışan akademisyenler/araştırmacılar tarafından sağlandığını göstermektedir. Bu durum, bir yandan Türkiye'ye yönelik uluslararası akademik ilgiyi gösterirken, diğer yandan Türkiye'deki üniversitelerin bu alandaki görünürlüğünün ve katkı kapasitesinin hâlen arzu edilen düzeyde olmadığına işaret etmektedir.

Bununla birlikte, yayınların yıllara göre tematik açıdan çeşitlendiği görülmektedir. Alanyazın artık yalnızca hukuki tartışmalarla sınırlı kalmamakta; siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, eğitim bilimleri ve antropoloji gibi sosyal bilim alanlarıyla kesişmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye hakkındaki uluslararası insan hakları yayınlarının bugün önemli bir niceliksel hacme ulaştığı söylenebilir; ancak aynı gelişmenin niteliksel ve yapısal düzeyde gerçekleştiğini ifade etmek güçtür. Bu yönde bir ilerleme sağlanabilmesi, disiplinler arası işbirliğinin güçlendirilmesine, yerel akademik üretimin çeşitlendirilmesine ve kalıcı araştırma ağlarının kurumsallaşmasına bağlı görünmektedir.

Hakem Değerlendirmesi Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri
Author Details

Serdar Gülener (Prof. Dr.)

[1] Bursa Uludağ Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

0000-0003-1014-7500 sgulener@uludag.edu.tr

Bibliyografya | Bibliography

'Bibliometric Analysis and Visualization' University of Illinois Chicago Library https://researchguides.uic.edu/c.php?g=1233392&p=9025976 Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

'Bibliometrix A Powerful and Popular New Bibliometric Tool Used in the Domain of Business and Management' Singapore Management University Library https://library.smu.edu.sg/topics-insights/bibliometrix Erişim Tarihi 6 Ocak 2024.

'Cumulative Frequency and Relative Frequency', https://stats.libretexts.org/Bookshelves/Introductory_Statistics/Inferential_Statistics_and_Probability_-_A_Holistic_Approach_(Geraghty)/02%3A_Displaying_and_Analyzing_Data_with_Graphs/2.05%3A_Graphs_of_Numeric_Data/2.5.05%3A_Cumulative_Frequency_and_Relative_Frequency (Erişim Tarihi 11 Eylül 2025).

'İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi', https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/trk.pdf Erişim Tarihi 22 Aralık 2023.

'Web of Science Core Collection', https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/web-of-science-core-collection/ Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

'Web of Science Platform', https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/ Erişim Tarihi 5 Ocak 2024.

An-Na'im A, 'The Spirit of Laws is Not Universal: Alternatives to the Enforcement Paradigm for Human Rights' (2016) 21 *Tilburg Law Review* 255-274.

Aria M, & Cuccurullo C, 'Bibliometrix: An R-tool for Comprehensive Science Mapping Analysis', *Journal of Informetrics*, 2017 11(4) 959-975.

Batista-Canino Rosa M, Santana-Hernandez L and Medina-Brito P, 'A Scientometric Analysis on Entrepreneurial Intention Literature: Delving Deeper into Local Citation' *Heliyon* (2023), 9(1), 1-24.

Bowell T and Kemp G, *Critical Thinking: A Concise Guide* (2002, Routledge).

Brems E, Lavrysen L and Verdonck L, 'Universities as Human Rights Actors' (2019) 11 *Journal of Human Rights Practice* 229-238.

Callon M, Courtial JP and Laville F, 'Co-word Analysis as a Tool for Describing the Network of Interactions between Basic and Technological Research: The Case of Polymer Chemistry' (1991) 22 *Scientometrics* 155-205.

Clapham A, *Human Rights A Very Short Introduction* (Oxford University Press 2007).

Cobo M J, Lopez-Herrera A G, Herrera-Viedma E and Herrera F, 'Science Mapping Software Tools: Review, Analysis and Cooperative Among Tools' *Journal of the American Society for Information Science and Technology* (2011) 62 (7) 1382-1402.

Cobo M J, López-Herrera AG, Herrera-Viedma E and Herrera F, 'An Approach for Detecting, Quantifying, and Visualizing the Evolution of a Research Field: A Practical Application to the Fuzzy Sets Theory Field' (2011) 5 *Journal of Informetrics* 146-166.

Değer O, *Türkiye Akademisinde Bir Disiplin Olarak İnsan Hakları* (KAGED, 2018).

Donthu N, Kumar S, Mukherjeec D, Pandey N, Lim W M, 'How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines' (2021) *133 Journal of Business Research* 285-296.

Donthu N, Kumar S, P Nitesh and Gupta P, 'Forty Years of the International Journal of Information Management: A Bibliometric Analysis *International Journal of Information Management* (2021) 1-22.

Flowers N, *Human Rights Education Handbook: Practices for Learning, Action, and Change Topic Book* 4 (The Human Rights Resource Center and The Stanley Foundation, 2000) 15.

Friedman A, 'The Power of Lotka's Law Through the Eyes of R' *Romanian Statistical Review* 2015 2 69-77.

Gardbaum S, 'Human Rights and International Constitutionalism' in Dunoff JL, Trachtman JP (ed), *Ruling the World? Constitutionalism, International Law, and Global Governance* (Cambridge University Press 2009) 233-257.

Garfield E, 'Bradfords Law and Related Statistical Patterns' *Essays of an Information Scientist*, (1979-80) 4: 476-483.

Garfield E, 'KeyWords Plus: ISI's Breakthrough Retrieval Method. Part 1. Expanding Your Searching Power on Current Contents on Diskette' (1990) 32 *Current Comments* 295-299.

Gross O V and Pritchard A, "Documentation Notes", *Journal of Documentation* (1969) 25(4) 344-349.

Gülener S ve Erdem, A. Y, 'Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Hazırlanmış Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme' (2024) 72 *Adalet Dergisi* 35-63.

Gürler G, 'Bibliyometrik Araştırmalarda İlgili Literatüre İlişkin Veri Setinin Oluşturulma Süreci' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 53-66.

Gök F, 'Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitapları' in B Çotuksöken, A Erzan ve O Silier (eds) *Ders Kitaplarında İnsan Hakları: Tarama Sonuçları* (İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 2003) 158-171.

Hedges L.V, Higgins P.T. J, R. Rothstein H and Borenstein M, *Introduction to Meta-Analysis* (Wiley 2009) XXI-XXVIII.

Kalem, S, 'Türkiye Üniversitelerinde İnsan Hakları Derslerine ve Çalışmalarına İlişkin Niceliksel Bir İnceleme' (2019) 2(2) *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 57-74.

Kepenekci, Y Karaman 'A Study of Effectiveness of Human Rights Education in Turkey' (2005) *Journal of Peace Education* 2 (1) 53-68.

Lagoutte S and Soskin D, The Role of Academia in Human Rights' Protection and Promotion' (SSRN 23 Temmuz 2018) https://ssrn.com/abstract=3218324 Erişim Tarihi 02.01.2024 1-38.

Larry H, Hedges V and Valentine J C, 'Research Synthesis as a Scientific Process' in Harris Cooper Larry V. Hedges ve Jeffrey C. Valentine (eds) *The Handbook of Research Synhesis and Meta-Analysis* (3. Baskı, Russel Sage Foundation 2019) 3-19.

Li K, Rollins J and Yan E, 'Web of Science Use in Published Research and Review Papers 1997–2017: A Selective, Dynamic, Cross-Domain, Content-Based Analysis' (2018) 115:1-20 *Scientomerics* 1-20.

Lotka A J, 'The Frequency Distribution of Scientific Productivity' J*ournal of the Washington Academy of Sciences* 1926 16 (2) 317-323.

Milli Egemenlik Demokrasi ve İnsan Hakları Bibliyografyası 1840-1990 (Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1992).

Moral-Muñoz J A, Herrera-Viedma E, Santisteban-Espejo A, Cobo M J, 'Software Tools for Conducting Bibliometric Analysis in Science: An Upto-Date Review' *Profesional de la Información* (2020) 29 (1) 1-20.

Noyons E C, M Moed, H F, & Luwel, M 'Combining Mapping And Citation Analysis For Evaluative Bibliometric Purposes: A Bibliometric Study' (1999) 50 *Journal of the American Society for Information Science* 115–131.

NPR, 'Student Protests over Gaza Spread to Universities Worldwide' (NPR, 3 Mayıs 2024), https://www.npr.org/2024/05/03/1248661834/student-protests-gaza-universities-international (Erişim Tarihi: 13 Eylül 2025).

O'Donoghue A, 'International Constitutionalism And The State' (2013) 11(4) *International Journal of Constitutional Law*, 1021-1045.

Office of the High Commissioner for Human Rights, 'Human Rights Education and Training' (OHCHR, 2024) https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training Erişim Tarihi 13 Mayıs 2024.

Office of the High Commissioner for Human Rights, 'Vienna Declaration and Programme of Action' (OHCHR, 1993) https://www.ohchr.org/sites/default/files/vienna.pdf Erişim Tarihi 17 Mayıs 2024.

Orhan U, 'Bibliyometrik Araştırmalarda Kullanılan Paket Programlar: Bir Karşılaştırma' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 111-123.

Osler, A. H, "Higher Education, Human Rights and Inclusive Citizenship." In *Social Inclusion and Higher Education*, edited by T. N. Basit and S. Tomlinson (Bristol University Press; Policy Press, 2024).

Perez, O Bar-Ilan, J Cohen, R and Schreiber, N (2019), 'The Network of Law Reviews: Citation Cartels, Scientific Communities, and Journal Rankings' (2019) 82 *The Modern Law Review* 240-268.

Severo PP, Furstenau LB, Sott MK, Cossul D, Bender MS, Bragazzi NL, 'Thirty Years of Human Rights Study in the Web of Science Database (1990-2020)' (2021) 18 *Int J Environ Res Public Health* 1-23.

Small H, 'Co-citation in the Scientific Literature: A New Measure of the Relationship Between Two Documents' (1973) 24(4) *Journal of the American Society for Information Science* 265-269.

Soykan C, 'Türkiye'de İnsan Hakları Alanında Yazılmış Eserler Üzerine Bir Değerlendirme' (2005) (2) 6 *Uluslararası İlişkiler* 197-202

Sweileh WM, 'A Bibliometric Analysis of Global Research Output on Health and Human Rights (1900–2017)' (2018) 3 Global *Health Research and Policy* 1-10.

Şimşir İ, 'Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve' in Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (eds) *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (2. Basım, Nobel Bilimsel 2021) 7, 31.

Tibbitts F, *Human Rights-Based Approach Handbook for Higher Education* (Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law 2022).

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 'Human Rights Education and Training Materials and Resources' (OHCHR, 2024) https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/human-rights-education-and-training-materials-and-resources Erişim Tarihi 13 Haziran 2024.

Ünlü U, 'İlkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi' (2019) 91 *Türk İdare Dergisi* 311-332.

Villar, P F, *Structured Literature Reviews: Building Transparency and Trust in Standarts of Reporting Evidence* (The World Bank Group 2022).

Wang Q and Su M, 'Integrating Blockchain Technology into The Energy Sector-From Theory Of Blockchain to Research and Application of Energy Blockchain' *Computer Science Review* (2020) 37 1-25.

Zupic I and Cater T, 'Bibliometric Methods in Management and Organization' *Organizational Research Methods* (2015) 18(3) 429-472.